

a

127v.

letnik XCVII - leto 1995

11

SLOVENSKI ČEBELAR

leto 1873 - pričetek periodičnega čebelarškega tiska na slovenskem

<i>Janez Mihelič: Zanimivosti s svetovne čebelarске razstave Apimondie v Švici</i>	289
<i>Bojan Pavlin: Čebelarjeva opravila v novembru</i>	295

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

<i>Janez Mihelič: Rubrika "Izkušnje naših čebelarjev" je namenjena tudi vam</i>	296
<i>Vojko Veber: Nizkonakladni panj z utorom</i>	296
<i>Marjan Debelak: Izkušnje in nove ugotovitve pri čebelarjenju z lésico - II. nadaljevanje</i>	298

IZ TUJE LITERATURE

<i>Franci Jamnik: Čebelji pridelki in njihova uporaba</i>	302
---	-----

ZGODOVINA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA

<i>Pavel Zaletel: Prvo slovensko čebelarско društvo</i>	304
---	-----

BOLEZNI ČEBEL

<i>Mira Jenko-Rogelj: Zdravstveno varstvo čebel na svetovnem čebelarském kongresu Apimondie v Švici</i>	306
---	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

<i>ZČDS: Obvestila Zveze čebelarских društev Slovenije</i>	308
<i>O zbiranju članarine za leto 1996</i>	308
<i>Pred občnimi zbori</i>	309
<i>Najpomembnejši sklepi s 13. seje izvršnega odbora Zveze čebelarских društev Slovenije</i>	310
<i>Polletna realizacija finančnega načrta ZČDS za leto 1995</i>	311
<i>Veterinarski zavod Slovenije: Seznam veterinarjev pospeševalcev</i>	312
<i>Ljubo Struna: Devetdeseti rojstni dan borovniških čebelarjev</i>	312
<i>Anton Kolenc: Prijeten izlet članov ČD Grosuplje na Primorsko</i>	313
<i>ČD Radenci: Veselje med člani čebelarске družine iz Radencev</i>	314
<i>Jože Žerdin: Srečanje s Štefanom Vučkom najstarejšim čebelarjem iz Črenšovcev</i>	315

V SPOMIN
MALI OGLASI

<i>Janez Mihelič: Curiosities of the World Apiarists Exhibition, Apimondia in Switzerland</i> ...	289
<i>Bojan Pavlin: The Apiarist's Occupation in November</i>	295

FROM THE EXPERIENCE OF OUR APIARISTS

<i>Janez Mihelič: The column "From the experience of our Apiarists" is Also Mcant for You</i>	296
<i>Vojko Veber: Grooved Low-Block Bee-Hive</i>	296
<i>Marjan Debelak: Experience and New Findings of Field-Gate Apiculture, 2nd Continuation</i>	298

FROM FOREIGN LITERATURE

<i>Franci Jamnik: Bec Harvest and Use</i>	302
---	-----

HISTORY OF THE SLOVENIAN APICULTURE

<i>Pavel Zaletel: The First Slovene Apiarists Society</i>	304
---	-----

BEE DISEASES

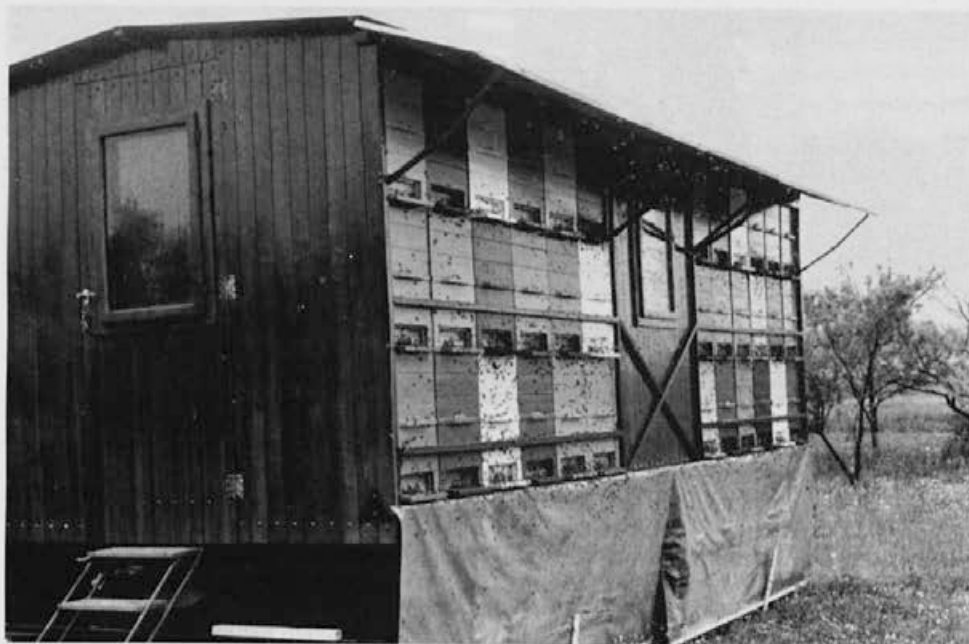
<i>Mira Jenko-Rogelj: Bee Health Care at the World Apiarists Congress of Apimondia in Switzerland</i>	306
---	-----

FROM THE LIFE OF THE SOCIETY

<i>SASA: Notices of the Slovene Apiarists Societics' Association</i>	308
<i>On Collecting the Membership Fee for 1996 Prior to Communal Assemblies</i>	308
<i>Major Conclusions of the 13th Meeting of the Executive Board of Slovene Apiarists Societics' Association</i>	310
<i>Semi - Annual Financial Plan Balance of SASA for 1995</i>	311
<i>Veterinary Institution of Slovenia: A List of Vets-Promoters</i>	312
<i>Ljubo Struna: The Ninetieth Birthday of the Borovnica Apiarists</i>	312
<i>Anton Kolenc: A Nice Trip of the AS Grosuplje to Primorska</i>	313
<i>AS Radenci: Joy Among the Members of the Apiarists Family of Radenci</i>	314
<i>Jože Žerdin: A Meeting with Štefan Vučko, the Eldest Apiarist of Črenšovci</i>	315

IN MEMORIAM
SMALL ADS

Slika na naslovni strani: Čebelarška razstava pred kongresno palačo v Louzani v Švici je pritegnila pozornost vseh udeležencev kongresa. Foto: Janez Mihelič

Tudi letos je bilo veliko čebel na paši s kamioni in prikolicami. Na sliki je prikolica našega znanega čebelarja Janeza Pislaka iz Apač pri Ptuj. Foto: J. Mihelič

ZANIMIVOSTI S SVETOVNE ČEBELARSKE RAZSTAVE APIMONDIE V ŠVICI

prof. JANEZ MIHELIČ

Najbolj obiskana prireditve na kongresu Apimondie v Lozani v Švici je bila gotovo čebelarska razstava. Na njej se je na 3000 kvadratnih metrih predstavilo več kot sto razstavljalcev s skoraj vseh celin. Nad osrednjim prostorom razstave je v zraku visela velikanska maketa čebele, ki je dajala prostoru še poseben pečat. Na galeriji nad razstavnim prostorom so svojo dejavnost predstavili različni evropski čebelarski muzeji, v bližini pa so bili postavljeni tudi tematski posterji.

Med razstavljalci so bili v ospredju izdelovalci čebelarske opreme iz Evrope, med njimi pa je posebej izstopalo znano francosko podjetje Thomas. Svoje številne izdelke je razstavljalo na prostoru pred dvorano v posebnih prikolicah in pred njimi. Tam so poleg omenjenega podjetja razstavljala še nekatera nemška in italijanska podjetja. Thomas je prikazal predvsem opremo za velika čebelarstva, od manjših do večjih linij za em-

baliranje medu v različne embalaže za enkratno uporabo za hotele, bolnišnice itd. Prvič je razstavil velike centrifuge za voščine, v katerih se v posebnih kasetah s hitrim vrtenjem (podobno kot v točilu za med) loči vosek od preostalega dela voščin, ta pa skupaj z vodo, v kateri se kuhajo voščine, izteče v podstavljene posode. Predstavili so tudi posode za čiščenje medu z dodatnim električnim gretjem in seveda točila. Veliko je bilo radialnih za nizke satnike, ki jih v zadnjem času uporabljajo predvsem pri nakladnih panjih. Nova so točila, v katerih nizki sati ležijo vodoravno, če v točilo pogledamo od zgoraj. To so t.i. tangencialno radialna točila z navpično in ne z vodoravno osjo. Ta točila so primerna le za sate, visoke do 17 cm, vendar lahko tudi mlado satje točimo brez bojazni, da bi se satje poškodovalo. Thomas je razstavil še različne stroje za odkrivanje medenega satja ter kadi za pokrovice in odlaganje odkritega satja. Te so povečini raz-

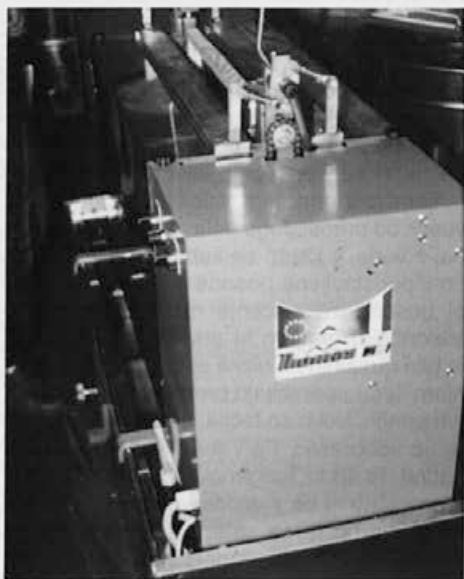

Skupina slovenskih čebelarjev, ki je obiskala kongres v Louzani v Švici.

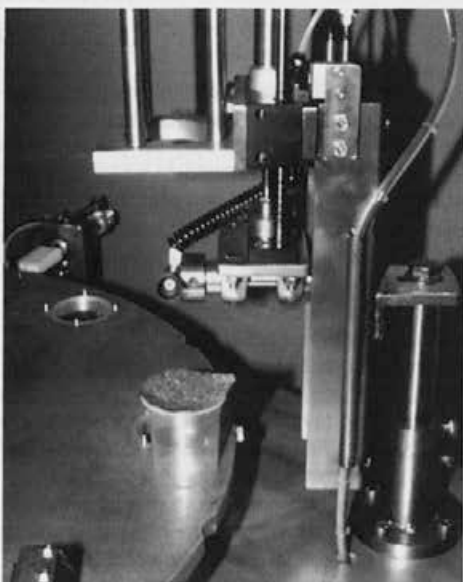
Foto: Franci Marolt

stavili že na prejšnjih razstavah. Za večja čebelarstva so pomembne tudi črpalke za med. Videli smo nekaj različnih izvedb, med njimi tudi priročno črpalco na prenos vrtljajev z jermenom. Razstavljena so bila tudi različna pomagala oziroma vozički za prevoz sodov. Novost so bila različna grelna telesa, s katerimi lahko segrevamo celo kovinski sod medu. Sod pravzaprav ovijemo oziroma obdamo s posebnim ovijem, sestavljenim iz dveh polovic, in ga lahko poljubno segrevamo, saj ima električni termostat. Tako nam soda ni treba odpirati, med pa je ob uporabi nizke temperature za top-

ljenje (to je zelo priporočljivo) tekoč v nekaj dneh. Tako je veliko manj dela kakor s topnimi topilniki za med. Zanimiva je bila tudi razstava italijanskega podjetja Lega, znane tudi našim čebelarjem. Prvič so razstavili poseben stroj za sušenje medu, uporaben zlasti v tropskih deželah, ker je tam veliko vlage. Zelo kakovosten je tudi dodatno izoliran sončni topilnik, narejen na vrtljivi nogi in opremljen s posebnim zrcalom, ki še dodatno odbija stranske sončne žarke v topilnik, tako da je temperatura v njem še višja. Tudi Lega je razstavila poseben polnilni stroj, ki omogoča zelo natančno stehane

Različnih strojev za odkrivanje satja je vedno več na izbiri. Foto: J. Mihelič

Pakirni stroji za manjša pakiranja bodo v bodoče vedno bolj iskani. To je razstavilo podjetje Thomas iz Francije.

Kombinirano točilo za mala čebelarstva. Iz radialnega točila z vstavitvijo novega koša dobimo tangencialno točilo na tri sate. Foto: J. Mihelič

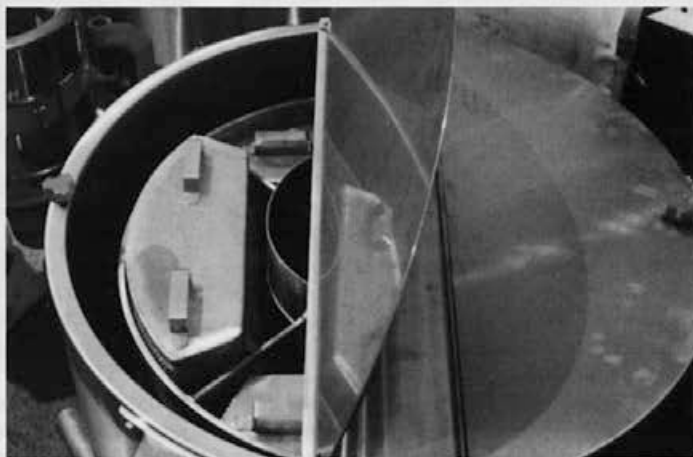
količine pakiranega medu od 50 gramov do nekaj kilogramov. Od nemških podjetij so razstavljala vsa večja, kot so Fritz, Herzog, Graze, Wienold in druga.

Izdelovalci opreme in strojev za čebelarstvo zelo hitro povečujejo ponudbo opreme in strojev. Prilagajajo se povpraševanju in potrebam čebelarjev, torej uporabnikom in kupcem svojih izdelkov. V to jih seveda sili precej velika konkurenca, zato je oprema iz leta v leto kakovostnejša in bolj izpopolnjena. Zadnja leta se povečuje predvsem ponudba opreme za večja čebelarstva, tako da je delo v teh obratih že skoraj popolnoma avtomatizirano. Zelo opazen je tudi prodor elektronike, predvsem krmilnih sistemov v točilih, s katerimi lahko pri točenju medu izbiramo različne programe. Tudi stroji za odkrivanje medenih pokrovcev so vedno bolj avtomatizirani, tako da pri tem delu ne potrebujemo več veliko ljudi. V čebelarstvu se

Znano nemško podjetje Carl Fritz je razstavilo nerjaveče posode za med s pokrovi, ki se lahko hermetično zaprejo. Foto: J. Mihelič

vse bolj uveljavljajo tudi veliki kotli, ki se grejejo s toplo vodo, zato imajo dvojni plašč in dodatno vgrajeno veliko mešalo. Vanje lahko natočijo od tone do 1,6 tone medu ali sladkorne raztopine. Uporabljamo jih zlasti za izenačevanje kakovosti medu (homogenizacija), topljenje in segrevanje medu, odstranjevanje vode iz medu ali sušenje, za pripravo sladkorne raztopine za krmljenje ali izdelavo invertnega sirupa in za izdelavo kremnega medu, lahko pa tudi za shranjevanje in čiščenje medu. Zelo zanimiva so tudi točila za velečebelarstva, v katera čebelar v posebni žični kaseti vstavi deset satov naenkrat, in to radialno in vodoravno. Ker večina čebelarjev po svetu čebelari z nizkimi medišnimi sati, je največ točil še vedno radialnih. Najnovejša točila omogočajo tudi kombinacijo radialnega točenja nizkih satov ali pa tangencialnega točenja visokih satov, med te pa sodi tudi naš AŽ sat. Radialna

Nova centrifuga za prekuhanje voščine, ki so jo letos Francozi prvič razstavili na razstavi Apimondije. Z njo s pomočjo vrtenja (kot v točilu za med) iztisnemo iz voščin skoraj ves vosek, ki teče iz stroja na spodnjem delu. Foto: J. Mihelič

Posoda za med z vgrajenim grelcem, je primerna za manjše čebelarje. Foto: J. Mihelič

točila so uporabnejša za nektarne medove, za mane (gozdni med) pa so primernejša tangencialna točila, ker je med pregost in ne gre rad iz celic. Videli smo tudi več izvedb kotlov za topljenje satja – voščin s paro skupaj s satniki, tako da satja ni treba izrezovati. Ponujajo tudi posebne toplotne komore, v katere vstavimo več posod ali sod kristaliziranega medu. Izdelane so iz nerjavečega jekla, uporabljajo pa jih za topljenje. Kadi za ročno odkrivanje medenih satov so vedno večje in na kolesih. Še boljša rešitev je tekoči trak za odkrite sate, vendar je primeren le za velika čebelarstva. Črpalke za med so za večja čebelarstva že obvezne. Za med povečini še vedno uporabljajo stekleno embalažo, vse bolj pa se uveljavlja tudi plastična, saj je plastika vse bolj podobna steklu. Pokrovčki so vsi tiskani s satjem ali različnimi čebelarskimi motivi, privlačnimi za kupce. Plemenilčke iz trdega stiropora sta razstavili dve podjetji, švicarsko in nemško. Omenim naj, da je bil lastnik švicarskega

Izredno velika je bila tokrat ponudba strojev za pakiranje medu.

Prvič je bila razstavljena tudi posebna kozica iz debele žice s katero čebelar naenkrat odvzame vseh deset medenih satov iz naklade in jih vstavi v točilo. Foto: J. Mihelič

podjetja za izdelavo stiropornih plemenilčkov g. Milan Lusser tudi tajnik letošnjega kongresa in da so bili njegovi predniki kočevski Nemci. Nekaj novosti je bilo tudi za vzrejo matic, zlasti vzrejni satnik s plastičnimi matičniki, ki jih z ekscentrom preprosto pritrdijo na letvice. Vzorce plemenilčkov in vzrejne letvice smo prinesli tudi s seboj, zainteresirani pa si jih lahko ogledajo v pisarni ZČDS. Poleg tega si lahko ogledajo tudi vzorec posebnega dozatorja za mravljično kislino, uporabimo pa ga tako, da ga z dvema žebličkoma pritrdimo na prazen satnik. Dozator je plastična ploščata posoda z majhno rezo na vrhu. Skoznjo nato vtaknemo posebno ploščico, ki omogoča enakomerno izhlapevanje mravljične kisline. V ta namen uporabljajo dve ploščici, večjo uporabljajo jeseni in spomladi, manjšo pa poleti. Dozatorja sta razstavili dve nemški podjetji. Uporaba mravljične kisline bo verjetno v prihodnosti pogostejša, saj bo varoa prej ali slej postala odporna proti drugim

Tudi izdelki našega proizvajalca čebelarke opreme Antona Logarja so bili konkurenčni.

zdravilom, odpornost proti tej kislini in tudi proti drugim (mlečna, oksalna) pa se ne more pojaviti. Zato bomo te kisline verjetno uporabljali kot dopolnilno zdravilno sredstvo za odstranjevanje odpornih varoj.

Nekateri so razstavljali tudi panje, med njimi naj omenimo švicarske nacionalne panje na toplo stavbo ter številne nakladne panje. Neki novozelandski poslovnež se je specializiral samo na izdelovanje satnikov. Videli smo tudi panje, izdelane iz trdega sti-

ropora, čeprav imajo leseni še vedno prednost zaradi svoje kvalitete in uporabnosti. Največ pa je bilo seveda različnih posod za med in pakirnih strojev za med vseh izvedb in velikosti. Italijani in Nemci so razstavljali tudi hrano za čebele, povečini invertni sirup in različne pogače z dodatki nadomestkov za cvetni prah. Invertni sirupi so pakirani v zelo lični embalaži, ki omogoča preprosto uporabo in hiter prenos. Poraba teh že izdelanih pripravkov se v Zahodni Evropi hitro povečuje. Sladkorno testo in pogače so izdelane iz zelo drobno mletega sladkorja, tako da je testo podobno gladki kremi. Čebele jo zaradi majhnosti kristalov neposredno vsrkavajo in jim je ni treba topiti. Čebelarji iz Avstralije in Nove Zelandije so razstavljali tudi svoje pridelke, predvsem eksotične medove s posebnimi zdravilnimi učinki. Veliko nacionalnih čebelarskih organizacij je prodajalo čebelarske knjige, literaturo in spominke, največji paviljon pa so seveda imeli domačini, švicarski čebelarji. Prodajali so izjemno lične spominke in obiskovalci so jih hitro kupili, predvsem kravate s čebelami, sveče in reklamne vzorce njihovega medu. Švicarji so prikazali tudi svoje čebelar-

Zelo enostaven, a koristen pripomoček. Žično stojalo za odcejanje posod z medom, ki ga nataknejo na rob posode z medom. Foto: J. Mihelič

Večina medu v zapadnem svetu pakirajo v polkilske zelo lične kozarce. Foto: J. Mihelič

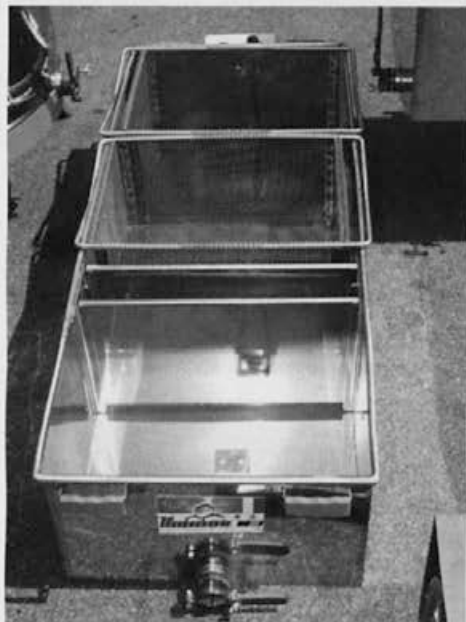
stvo, znane osebnosti, biologijo in ekologijo čebel.

Na razstavi so sodelovala tudi podjetja, ki iz medu izdelujejo različne pijače, od likerjev in drugih žganih pijač, medic različnih tipov in okusov do piva iz medu, ki ga je predstavilo neko nemško podjetje. Izdelava le-tega se v zadnjem času zelo razvija, neki nemški podjetnik pa nam je povedal, da vsak mesec porabi za izdelavo piva štirideset ton medu. Če se bo to pivo uveljavilo, se bo precej povečala tudi poraba medu, to pa bi ugodno vplivalo na njegovo ceno, saj je ta tudi v svetovnem merilu zelo nizka.

Omeniti moram tudi, kar do sedaj še nisem omenil, da je na temo "čebele in okolje" s posebnim posterjem sodeloval tudi dr. Jože Šnajder, ki je poročal o novi metodi merjenja onesnaženosti okolja z žveplom s pomočjo čebel. Raziskave potekajo v okolici termoelektrarne Šoštanj. Metoda je izvala precejšnje zanimanje tujih strokovnjakov, ki so z dr. Šnajderjem že navezali stike. Prav tako vesela novica za nas pa je bila, da je inž. Franci Šivic prejel posebno priznanje kongresa za serijo diapozitivov o biologiji medvedega škrtata (Metcalfa pruinosa). Za to priznanje mu čestitamo in mu želimo še veliko nadaljnjih uspehov na strokovnem čebelarstvu. Na kongresu so podelili še več drugih nagrad. Nagrado za najboljši video je dobil Vietnam za film o Apis dorsata, za najboljšo embalažo je dobilo zlato medaljo nemško podjetje Hermann Krischer GmbH, za najboljšo etiketo za med K. Goldines iz Belgije, za didaktični pripomoček zbirka barv cvetnega prahu W.D.-J. Kirk iz Velike Britanije, za fotografije o medovitih rastlinah je dobila zlato medaljo Švica, ki je dobila tudi zlato medaljo za naj-

Poster g. Lojzeta Lična je zbudil zanimanje tudi pri mag. Francu Javorniku iz Grosupljega. Foto: J. Mihelič

Korita za odkrivanje satja in odcejanje pokrovcev so vedno večja. Foto: J. Mihelič

boljši nov izdelek medeni šampanjec, prva nagrada za najlepši razstveni paviljon pa je pripadla Zvezi čebelarjev Švice, za najboljšo tehnično izboljšavo pa Belgija (Lowland Electronics B.V.B.A.) za elektronski števec čebel, ki izletijo iz panjev, drugo mesto je dobilo podjetje Apidea za plemenilčke iz stiropora, častno nagrado pa Čile za posebno smukalno mrežico za cvetni prah iz žice (Flores Molina).

Ob koncu naj povem, da bo Apimondia leta 1997 praznovala stoto obletnico ustanovitve. Ustanovljena je bila leta 1897 v Belgiji, zato bo tudi prihodnji kongres v tej državi. Leta 1997 ga bodo od 1. do 6. septembra pripravili v Antwerpnu. Ob tej obletnici bo Apimondia pripravila veliko slovesnost, zato upajo, da se je bodo udeležili tudi številni čebelarji. Prihodnje leto bodo pripravili tudi dva strokovna simpozija, in sicer bo od 26. do 30. maja simpozij o čebeljih pridelkih in apiterapiji v Tel Avivu v Izraelu, od 21. do 25. avgusta pa simpozij o medovitih rastlinah in opraševanju v Havani na Kubi.

(Nadaljevanje prihodnjic)

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NOVEMBRU

BOJAN PAVLIN

November je že pravi zimski mesec, zlasti če nas preseneti zgodnji sneg, ki sicer ponavadi hitro skopni. Noči so vse daljše in hladnejše, dnevi pa vse krajši in redkokdaj dovolj topli, da bi čebele še izletavale. Kljub temu posamezne čebele še prinesejo kakšno zrno cvetnega prahu.

Čebelar zdaj nima kakega posebnega dela. Večina je že pobrala satje iz medišča ter prekrila matično rešetko z lesenitno ploščo. Čebel ne krmimo več, saj hrane zaradi mraza ne morejo več predelati. Zgodilo bi se, da bi jo le znosile v celice, nepredelana pa bi pozimi čebelam povzročala težave; nepredelana raztopina se rada tudi skisa.

Izlegla se je tudi že zadnja zalega, matice pa ne zalegajo več. Čebele se zavlečejo v prazne celice in s tem kolikor mogoče zmanjšajo prostornino zimske gruč.

V teh hladnih dneh začnejo okoli čebelnjaka in panjev stikati miši in rovkke, ki vso zimo šarijo po čebelnjaku in vznemirjajo čebele in tudi v panj jim ni težko zlesti. Najbolj so ogrožene spodnje vrste panjev. Miši radi grizejo satje in čebele, ki zaradi ropota padejo iz gruč. Če v panj vdre miš, čebelja družina zelo oslabi in celo propade. To preprečimo tako, da vsa žrela zavarujemo s kovinskimi zaporicami, paziti moramo le, da žrel ne zožimo preveč, saj s tem zmanjšamo dotok svežega zraka. V notranjosti čebelnjaka nastavimo tudi strup za miši, pa-sti ipd.

Panjev doslej še nismo zapažili, se pa vse bolj bliža čas, ko bomo to storili. Tudi če nas prej preseneti sneg, se nam ni treba bati. Opažni material smo si pripravili že prej, zato čebelnjak hitro opazimo in tudi družin ne vznemirjamo. Najprimernejša za to je penasta guma (izrezana po meri panja), dobra pa sta tudi časopisni papir in valovita lepenka. Ti materiali omogočajo odvod vlage iz panja, pri odprti ventilaciji na vratih panja, ali snetih vratih. Pri pazenju je namreč zelo pomembno, da panjev ne obdamo neprepustno, kajti sicer se v njih

kondenzirajo vodni hlapi in sati začnejo plesniti.

Kadar v panju ni zalege (to je od novembra do konca januarja oz. začetka februarja), potrebuje družina od 600 do 700 gramov hrane na mesec, da vzdržuje potrebno temperaturo. Povečala pa se bo šele takrat, ko se bo pojavila prva zalega. Tedaj se poveča tudi poraba hrane.

Če smo med zazimljenjem storili in opravili vse potrebno oz. smo čebele dovolj nakrmili že prej, med zimskim počitkom v čebelnjaku nimamo dela. Kljub temu pa tudi zdaj ne smemo pozabiti na svoje varovanje. Poglejmo, ali ni morda žrelo zamašeno, ker ga je iz nevednosti zaprl otrok ali iz vsem drugih namenov zlikovec.

Lahko pa tudi, bolj iz radovednosti kot iz potrebe, spremljamo zimski počitek čebel s prisluškovanjem skozi žrelo. Za to si preiskrbimo do meter dolgo gumijasto cev in en konec vtaknimo v žrelo panja, drugega pa v uho. Po šumih v panju zaznamo počutje v njem. Sicer pa skrbimo le za to, da imajo čebele mir.

Redkokdo danes razmišlja o širitvi ali posodobitvi svojega čebelarstva, to pa seveda ni prav. Pridelek bi bil večji, če bi čebelarili z drugačnimi panji, npr. z nakladnimi ali AŽ panji s povečano prostornino namesto z 9 in 10-satnim AŽ panjem. Vsak panj ima določene prednosti pa tudi slabosti.

Letos avgusta sem obiskal tudi čebelar-sko razstavo na kongresu Apimondie v Lozani (Švica). Ko smo se z avtobusom vračali proti domu, je eden izmed čebelarjev vprašal, kako to, da so bili na njej razstavljeni večinoma nakladni panji, listovnih panjev pa je bilo zelo malo. Pojasnili smo mu, da v svetu čebelarijo z nakladnimi panji, panje, kakršen je naš AŽ, pa poznam le v srednji Evropi. Tako se sprašujem, ali imamo Slovenci smolo ali srečo, da se je pri nas rodil Anton Žnideršič ter uveljavil panj, imenovan AŽ, s katerim čebelarimo v naši deželi in še ponekod drugod (delno na Hrvaškem).

Izkušnje naših čebelarjev

RUBRIKA "IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV" JE NAMENJENA TUDI VAM

Kakor sta opazili, je rubrika "Izkušnje naših čebelarjev" postala že stalna in v njej vedno več čebelarjev poroča o svojih izkušnjah, nekateri pa sodelujejo že redno. Še vedno pa se veliko čebelarjev le s težavo odloči, da bi napisali kakšno zanimivost iz svojih dolgoletnih izkušenj. Za to imajo različne izgovore. Po eni strani se bojijo, da so njihove novitete premalo preizkušene in bi zato napačno informirali predvsem čebelarje začetnike, po drugi pa, da so njihove izboljšave nepomembne in jih zato ni vredno objavljati. Številni pa se preprosto bojijo nerazumevanja in posmeha preostalih čebelarjev. Vsi ti zadržki so seveda odveč. Ne moremo namreč pričakovati, da bo čebelar v svojem čebelnjaku vedno sklepal pravilno, saj za to včasih celo inštituti z dobro opremo potrebujejo več let. Le pohvalimo jih lahko za njihovo prizadevanje in trud, ki ga vlagajo v reševanje čebelarskih problemov. Že ime rubrike pove, da je namenjena vsem čebelarjem, ki želijo poročati ali razpravljati o kateri koli temi, povezani s čebelarstvom.

Vsaka vaša izkušnja je lahko dobrodošla nekomu drugemu, ki se ubada s podobnim problemom, a ne najde rešitve. Veliko čebelarjev si je že pomagalo pri delu s čebelami z izkušnjami drugih čebelarjev. Rubrika je namenjena tudi "kresanju mnenj", saj več ljudi več ve. Seveda pa pri tem ne smemo biti žaljivi, ampak skušajmo le z argumenti dokazati, da ugotovitve drugih čebelarjev niso točne.

Se en nasvet: vsako izkušnjo drugih čebelarjev skušajmo preveriti na svojih čebelah, prav tako tudi orodje ali pripomoček, šele nato pa si ustvarimo lastno mnenje in ovrzimo trditve drugega. Ne obsojajmo tujih izkušenj prej, preden jih ne preizkusimo sami. To, žal, zelo radi počnemo tudi čebelarji in tako jemljemo pogum in dobro voljo tistim, ki so pripravljeni pisati o njih. Le logično sklepanje o tujih izkušnjah oziroma ugotovitvah je velikokrat premalo in nas lahko zavede na napačno sklepanje.

Zato, čebelarji, pišite o svojih izkušnjah, tudi o tistih, ki so drugačne kot izkušnje drugih. Tako boste pomagali drugim čebelarjem, drugi pa bodo pomagali vam. Radi jih bomo objavili, po potrebi tudi s komentarjem. Če ne morete pisati sami, nas pokličite in radi vas bomo obiskali ali se z vami pogovorili po telefonu. Rubrika je namenjena predvsem vam in vašim ugotovitvam.

Urednik

NIZKONAKLADNI PANJ Z UTOROM

VOJKO VEBER

(Nadaljevanje)

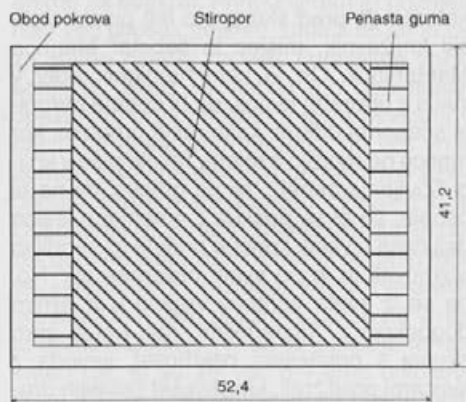
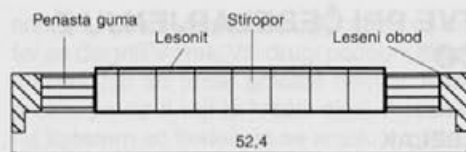
V nadaljevanju članka želim še dodatno pojasniti uporabo panjev z utorom, zlasti glede vlage v panju, mečkanja čebel in krmjenja.

Vlaga v panju:

Vlaga se v panju pojavlja predvsem tedaj, kadar čebele same ne morejo ustrezno zračiti. To se zgodi predvsem zgodaj

Zgornji rob naklade z utorom. Na bočnih stenah je v deski napravljen izrez, na sprednji in zadnji, ki sta tanjši pa sta nabiti letvi, ki omogočata lahko dviganje polnaklade. Foto: V. Veber

Trloris in prerez pokrova panja, ki ima lesen okvir v sredini stiropor, ki ga delno nadomešča penasta guma zaradi zračenja in odvajanja vlage. Risba: V. Veber

Ker naklado, ko jo dvignemo, primemo spredaj in zadaj so lahko panji tesno skupaj. Foto: V. Veber

spomladi, ob mrzlem deževnem vremenu, ko čebele ne izletavajo. Ko sem pred leti izdelal prve panje z utorom, sem jim moral prilagoditi tudi ustrezne pokrove panjev za odvajanje vlage ter toplotno izolacijo panja. V pokrov panja (spredaj in zadaj) sem tako vdelal dva trakova penaste gume, ki odvajata vlago. V preostalem delu pokrova je vstavljen stiropor (2 cm), ki toplotno izolira panj zgoraj.

Mečkanje čebel:

Z nekaj prakse pri pregledovanju čebel v panju mečkanja praktično ni. Ko panj zgoraj odprem, nekoliko zadimim. Pokrov panja in 8-litrski Müllerjev pitalnik položim na sosednji panj. Večina čebel, ki med pregledom ostanejo spodaj pod pitalnikom, se umakne vanj. Čebele pa lahko zmečkamo pri sestavljanju panja. Sam preprečujem to tako, da porežem prizidke na gornjih satnikih, preden postavim gornjo naklado na spodnjo. Če so čebele preveč zgoraj, spodnjo naklado nekoliko zadimim in čebele se umaknejo navzdol. Ker so 17-centimetske

naklade občutno lažje, jih lahko spuščamo počasi, tudi če so polne medu. Mečkanja tako rekoč ni. Naklado primem za zgornji letvi spredaj in zadaj in jo z lahkoto dvignem, zato so panji lahko zloženi zelo tesno skupaj.

Krmiljenje čebel

Na vrhu panja pod pokrovom je zelo praktičen 8-litrski pitalnik. Ob prevozu se del čebel umakne v pitalnik, del pa v visoko podnico. Spomladi dam čebelam medeno testo. Čebele pobirajo hrano tudi, če je temperatura 0° C in manj, kajti pitalnik je vedno nad vrhno naklado, kjer je najtopleje. Če se poleti pojavi mana, ki kristalizira, sproti točim nezrel med. Po končani paši ga nalijem nazaj v pitalnike, da ga čebele prede-lajo. Ko zrel med znova iztočim, potem dalj časa ne kristalizira. Septembra ocenim zaloge hrane za vsak panj posebej. Nato v enem ali dveh večjih obrokih čebele dokr-mim, tako da imajo v panju 15 kg hrane.

Vse informacije po tel. (064) 64-397.

IZKUŠNJE IN NOVE UGOTOVITVE PRI ČEBELARJENJU Z LÉSICO

II.

MARJAN DEBELAK

ROJI, KI "OBSEDIJO"

Največje letošnje presenečenje pri preiskovanju čebelarjenja z lésico je pripravilo nekaj brezmatičnih rojev, saj so rojili skozi lésico, se usedli na drevo in na njem kljub lepemu vremenu obsedeli, ne da bi se vrnili domov ali odleteli v kakšno novo domovanje. Takih rojev s prijateljem Igorjem Frančičem doslej pri najinih poskusih še nisva imela. Mar je bilo letos kako posebno leto? Ali je na delu kakšna neznana sila, ki določa vedenje čebel? Ali pa je preprosto vzrok nekaj, kar bomo prej ali slej pojasnili z že znanimi zakonitostmi. Da se čebele včasih zelo čudno vedejo, smo lahko prebrali v deveti letošnji številki našega glasila v članku z naslovom: "Med nemškimi čebelarji v Fischerhmühleju". V njem avtor opisuje biološko čebelarjenje, pri katerem čebele gradijo satje brez satnic. Pri tem omenja, da so "čebele na samem začetku (kar pomeni pred leti – op. M. D.) gradile zelo veliko trotovskega satja, zdaj pa je količina le-tega normalna"... Kako naj bi čebele, ki v najboljšem primeru živijo le nekaj mesecev, spoznale, da je trotovskega satja preveč, tako da ga čez nekaj let (!) druge generacije čebel ne bi več preobilno gradile, čeprav bi imele enake možnosti?! Ali je v tem pri-

meru vse stavljeno na neki "duh panja", o katerem je pred skoraj sto leti pisal belgijski književnik, mislec in čebelar Maurice Maeterlinck. On je celo namignil, prav v zvezi z uporabo lésice, da bi čebele utegnile sčasoma odkriti, kako rešiti problem, ker matice ne morejo z rojem. Takole piše v knjigi "Življenje čebel": "Ni pa gotovo, da ne bi čebele, če bi se poskus z omenjeno lésico dalj časa izvajal, končno pričele to neprimerno pojmovati in jo po svoje preprečevati." No, pa se iz sveta domnev vrnimo k stvarnim dogodkom z "obsedelimi" roji. Letos sem skupaj s prijateljem oskrboval, seveda z lésicami pred žreli, kar dvajset čebeljih družin v štirih čebelnjakih. Petnajst družin od teh je rojilo. Pri petih roječih družinah se roj, ki je imel v panju pevko, ni vrnil domov, temveč je obsedel na drevesu, na katerem je zrojil. Pri prvih dveh takih rojih sva upravičeno mislila, da je edini vzrok za to slabo vreme (dež in mraz), na katerega sta brezmatična roja naletela takoj po izletu iz panja, ko sta se usedla na drevo. Vendar so taka razmišljanja podrli drugi primeri "obsedelih rojev", saj je bilo med njihovim rojenjem in še par dni po njihovi izrojitvi lepo vreme! Presenetljivo je bilo, da so se ti roji čez uro ali dve sicer očitno zavedli brezma-

"Obsedeli" brezmatični roj se je spravil – tako kot se za "pevce" spodobi – na najbolj oddaljeno in najvišjo jablano na domačem vrtu pri čebelnjaku. To drevo mu je bilo tako všeč, da ga ni hotel zapustiti, čeprav se je istega dne še dvakrat spreletel po vrtu okoli jablane. Vsakič se je vrnil na isto vejo...

tičnosti in razburjeno razpustili rojno gručo ter se dvignili v zrak. Vsi drugi podobni brezmatični roji so tedaj prileteli domov. Nasprotno pa so ti roji le krožili okoli drevesa, na katerem so sedeli, in se kmalu vrnili na isto ali bližnjo vejo. Domov ni priletela nobena čebela. To so ponovili istega dne še enkrat ali dvakrat. Prihodnji dan in pozneje niso več skušali odleteti. Umirili so se in se za stalno naselili na veji. Poglavito vprašanje je, zakaj se večina (po dosedanjih opažanjih) brezmatičnih rojev s pevkami v panju po nekaj urah sedenja na veji vrne domov, zakaj pa nekateri podobni roji v podobnih okoliščinah obsedijo "za vedno"?!

Dosedanje izkušnje in znanje izživljenja čebel nam ne dajejo dovolj trdnih opornih točk za sklepanje in razlago, kaj v nekaterih brezmatičnih rojih povzroči, da se ne vrnejo domov. Dejstvo je, da to počnejo le nekateri roji, ki so že več dni brez oplojene stare matice, v panju pa imajo mlade nesprašene matice: že izleženo pevko in še neizležene, vendar med njimi že dozorele mlade matice v matičnikih. Domov se namreč vrnejo brez izjeme (vsaj doslej) vsi brezmatični roji (prveci), ki imajo v panju še staro, oplojeno matico. Taki roji se brez izjeme sploh ne usedejo v rojno gručo na drevo, temveč le na kratko zaokrožijo blizu čebelnjaka in se takoj sprašijo nazaj v panj. Očitno je, da se rojne čebele v opisanem izjemnem primeru takoj po izrojitvi vedejo kot samostojna družina, ki je "pozabila" na svoj prvotni dom. Čebele v teh rojih se sicer zavedajo, da so brez matice, vendar se ne ravnaajo po običajnem vzorcu vedenja, po katerem naj bi se vrnile domov, kjer jih morda čaka celo njihova rojna matica, vsakakor pa vse drugo, kar čebele potrebujejo za preživetje. Na veji, kjer so obsedele, nimajo ničesar, niti strehe nad glavo! Kljub temu trmasto ostanejo, čeprav jim vremenske razmere omogočajo vrnitev! Zakaj?

KAJ DELA BREZMATIČNI ROJ, KI SE NE VRNE DOMOV?

Tri brezmatične roje, ki se niso vrnili, sva s prijateljem pustila na drevesu, saj nisva hotela izpustiti priložnosti, da bi videla, kaj se s takimi roji dogaja in kaj počno. Že kmalu sva videla, da roj na veji kljubuje vsem

"Obsedeli" brezmatični roji na veji gradijo satje in ga polnijo z medom. Vendar je to satje samo trovsko, kar je lepo vidno tudi na fotografiji, kajti zunanji plašč čebel se je umaknil pred dimom. Brezmatični roj na češnji je poleg znanstveno-raziskovalnih nalog opravljal tudi nalogo varuha češenj pred rabutarji. Če bi bilo vreme ugodnejše, bi čebelar s takim rojem pridelal na drevesu kar precej medu v deviškem satju.

vremenskim in pašnim nevšečnostim, saj so bile letošnje razmere za čebele prav posebno neugodne. Čebele so ves čas ostajale v gruču, ki je v obliki grozda visela z veje. Vrhnja plast čebel je skrbela za to, da dež ni močil notranjosti roja in da je bila v notranjosti primerna toplota. Celo zibanje roja na tanki veji ob vsakem pišu vetra za čebele ni bila taka ovira, da bi se preselile. Čeprav je prvi roj naletel na več kot teden dni trajajoč dež in mraz, so čebele preživele. To dokazuje, da nosijo rojne čebele v sebi kar precej hrane, na vsak način več kot za tri dni, kot smo mislili doslej. Po treh tednih sva pri najstarejšem roju na veji pogledala, kaj se skriva v rojni gruču. Še preden sva pogledala, sva seveda ugibala, kaj naj bi roj brez matice sploh počel. Navadno

Večina brezmatičnih rojev, ki rojijo skozi lésico, se sama od sebe vrača domov.

brezmatične družine ne gradijo satja, torej roj ne bo gradil. Roji z maticami pa gradijo v praznem prostoru samo satje s čebelnimi celicami. Kaj bova v resnici našla pri najinem obsedelem roju, si nikakor nisva znala predstavljati, kot si najbrž ne bi niti drugi čebelarji. Da bi roj vendarle imel matico, ki bi se splazila skozi lésico ali bi v roj priletela od kod drugod, sva s prijateljem imela za manj verjetno, saj se nama doslej kaj podobnega še ni zgodilo. Ugibanja je bilo konec, ko sem z dimom nekoliko odgrnil vrh njo plast čebel. Zasvetil se je zlatorumen sat. Torej **roj na veji gradi satje!** Kaj zdaj? Ali ima matico? To je bilo prvo presenečenje. Takoj nato pa je sledilo drugo in odločilno: **zgrajeni sat je bil v celoti iz trotovk-skih celic, v njih pa se je na gornjem delu svetil med. Sicer pa so bile celice prazne, torej nezaželen!** To je pomenilo, da matice v roju res ni bilo in da brezmatični roji gradijo satje. Roj brez matice se torej vede povsem drugače, kot je bilo znano iz teorije in izkušenj pri čebelarjenju. **Zakaj pa brezmatične rojne čebele gradijo troto-vino?** Kot vemo, čebele brez matice v panju postanejo trotove in zalegajo neoplo-jena jajčeca povečini v čebelne celice, iz ka-terih nastane grbasta zalega. Tudi čebele brez matice, ne pozabijo na pravilo čebe-ljega življenja, da je namreč treba ohraniti družino. Družina za obstoj rabi poleg mati-ce predvsem čebele delavke. Pri brezma-tičnih obsedelih rojih mora biti v njihovi "psi-hi" nekaj posebnega, da se odločajo za gra-ditev trotovine! Le kaj? Zanimivo je bilo tudi to, da po treh tednih, in kot sva videla še

tudi precej dlje, te čebele niso postale tro-tovke in jajčec niso zalegale v trotovine. Za-legati so začele zelo obotavljivo in v majhni količini šele po dobrem mesecu dni.

Enako sta ravnala tudi dva na veji "ob-sedela" roja. Zato vsaj začasno lahko trdi-mo, da so opisane značilnosti vedenja ob-sedelih brezmatičnih rojev tipične in dopol-njujejo naše znanje o rojenju čebel.

ROJI BREZ MATIC LETIJO ENAKO KOT ROJI Z MATICAMI

Doslej smo se učili in tudi videli, da pravi roji z maticami letijo v skladu z letalno spo-sobnostjo matice. Roji s starimi oplojenimi maticami letijo in se usedejo niže in bliže čebelnjaku. Roji z mladimi, nesprašenimi maticami pa letijo višje in dlje od čebelnjaka in se tam tudi usedejo. **Problem tega zna-nega pravila je v tem, da glede na opisa-ne najnovejše ugotovitve velja tudi za roje brez matic.** Zato to gotovo ni v pove-zavi z letalnimi sposobnostmi matic, saj jih v roju sploh ni... Letos sem imel dovolj pri-ložnosti za natančno opazovanje vedenja različnih rojev, ki so rojili skozi lésico. Pred tem je enako vedenje rojev skozi lésico ne-kaj let opazoval tudi prijatelj Igor Frančič. Po teh opažanjih so se razlikovali brezma-tični roji s staro matico v panju, ker so rojili v zgodnejših dopoldanskih urah, leteli so nizko in nedaleč od čebelnjaka ter se naglo vrnili, ne da bi se usedli. Razlikovali so se od brezmatičnih rojev s pevko v panju, saj so ti rojili v poznejših urah, leteli višje in dlje ter se pred vrnitvijo usedli. Nekateri so tudi kar obsedeli in se sploh niso vrnili. Zakaj tako? Če letalne mišice niso vzrok za tako vedenje rojev, je treba vzroke iskati drugod. Morda v hormonskih, feromonskih in dru-gih (psiho?) kemičnih procesih pri čebelah v teh okoliščinah?

TROTI NIMAJO NITI NAJMANJŠE VOLJE, DA BI Z ROJEM POLETELI IZ PANJA

Čeprav je med rojenjem v panju vse pol-no troto, sem letos pri natančnem opazo-vanju dogajanja med rojenjem opazil, da niti tedaj, ko so čebele drvele iz panja, niti te-daj, ko so se v procesijah vračale v panj, v lésici ni bilo videti domala nobenega trota.

Tako se je zdelo, kot da se med rojenjem troti zavestno umaknejo iz lésice v panj, če so bili tedaj v njej, in da tudi noben trot ne poskusi iz panja z rojem na plano. Po izrojitvi v lésici namreč ni trotov, le kakšna matica se skuša še nekaj časa zriniti skozi matično rešetko, a zaman. Na veji, na kateri se kakšen brezmatični roj zgruča, je res videti kakšnega pritepenega trota, vendar ta gotovo ni iz domačega panja, saj ne bi mogel skozi lésico. Čudno, vendar razumljivo, da tega pojava niso opazili (ali pač?) že drugi čebelarji. Razumljivo se mi zdi zato, ker je brez lésice težko opaziti, kaj vse drvi z rojem na plano. Veliko trotov pa med rojnimi čebelami nismo opazili nikoli, ko smo roje stresali na sipalnik, da so se čebele sprasile v panj. Sicer bo morda kdo dejal, da opisana značilnost velja samo za rojenje skozi lésico, saj se ob tem tudi sicer dogajajo čudne stvari. Teže bo v tem primeru pojasniti, kako bi troti v panju z lésico pred žrelom vedeli, da med rojenjem (še vedno) ne morejo iz panja... Na vsak način je pred nami še ena uganka in nova tema za razmišljanje ter dopolnjevanje nedokončane razprave o rojenju čebel.

ČE NI DRUGEGA POVODA ZA ROJENJE, JE TO NA VRHUNCU RAZVOJA LAHKO TUDI SLABO VREME

Naj povem, kako je letos v mojem čebelnjaku nastalo obilo rojev. Vse do letos sem imel "težave", ker čebele v mojih preizkusnih AŽ panjih z zakladami brez matične rešetke v panju, vendar z lésico pred žrelom, niso rojile. Rojenje že sicer močnih družin sem spodbujal s tem, da sem jim dodajal pokrito zalego in da tem družinam nisem dal v graditev niti gradilnega sata niti satnic. Kljub temu vsa ta leta niso rojile. Mislim sem že, da sem morda vzgojil nerojivi rod čebel, saj matice res že dvajset let vzrejam od najmanj rojivih družin. Seveda vem, da se moje matice veselo prašijo s troti najbolj rojivih družin, ki jih naravno vzrejajo nekateri čebelarji v okolici, pa vendar...? Letos mi je vreme končno pomagalo rešiti kar dve vprašanji: vprašanje uporabnosti lésice in vprašanje vzreje "nerojivih" čebeljih družin oziroma matic.

Na vrhuncu razvoja čebeljih družin sta

letos presenetila dolgotrajen mraz in deževje. To je povzročilo ustavitev dotoka hrane v panje. Ostanki zimskih zalog in zgodnjepomladnih ber so se naglo manjšali. Čebele so se zato odzvale z zmanjšanjem obsega zalege. Množica mladice, ki se je tedaj izlegala še iz obdobja obilja, je ostala brez dela in ni imela kje sproščati proizvodov svojih mlačnih in voskovnih žlez. Nastala je rojna kriza in družine so ena za drugo padale v rojilno razpoloženje ter na koncu tudi rojile. Če ne zagode vreme, pri družinah v AŽ panjih z zakladdo skoraj ne nastane rojilna kriza, saj imajo dovolj ugodno razporejenega prostora v svojem domovanju. Rojno krizo bi seveda tudi letos lahko preprečil, če bi družine v brezprašnem obdobju dražilno krmil, da bi ohranjale največjo možno količino zalege. Vendar sem želel končati zastavljeni preizkus čebelarjenja z lésico, pri katerem sicer ni čebelarjevih posegov v razvoj družin. In res sva s prijateljem večino čebeljih družin letos pregledala samo enkrat, po končani paši, ko sva pobrala medene viške in mimogrede videla, da matice zalegajo.

Vračanje rojev je včasih skoraj neopazno, včasih bolj slikovito, vedno pa zanimivo.

LÉSICA JE NAPRAVA, KI PREPREČUJE POBEGE ROJEV

Po vsem tem, kar se je zgodilo letos, moramo nekoliko posodobiti opis uporabnosti lésice.

Čebele so pokazale (s triletno zamudo!), da lésica, žal, ne more zagotoviti samodejnega vračanja vseh rojev, temveč le večine. Vendar pa lésica zagotavlja, da čebelarju ne more pobegniti noben roj. V najslabšem primeru roj počaka čebelarja na drevesu v bližini čebelnjaka. Ker ima čebelar za ogrebanje teh, še ne dovolj pojasnenih "obsedelih" rojev poljubno časa, se lahko dobro pripravi. Roj lahko snamemo tudi z najvišje in najbolj nedostopne veje, če uporabimo cevasto sestavljivo palico iz aluminija. Na koncu palice pritrdimo plastično vedro in sat (trotovske) zalege. Na to vabo se bo ujel vsak roj, čebelar pa je ves čas na trdih tleh. Ker so ti roji brez matic, jih lahko pridružimo kateri koli družini, če ne vemo, od kod izvirajo. Lési-

co bomo torej uporabljali predvsem kot sijajno varovalko pri čebelarjenju. V rojilnem obdobju nam uporaba lésice prežene strah, ali nismo morda spregledali rojnih matičnikov in bi nam roji z maticami pobegnili. Lésico bomo s pridom uporabili tudi ob naši dolgotrajnejši odsotnosti. Uporabili jo bomo tudi, kadar za čebele nimamo dovolj časa. Zelo uporabna je tudi za začetnike, katerih znanje ni prav obsežno, predvsem pa za čebelarje, ki imajo težave z zdravjem in telesno niso več močni. Pri uporabi lésice bodimo pozorni na vedenje čebel in pripravljene tudi na kakšno novo presenečenje. Čebelarje, ki imajo o navedenih vprašanih svoje mišljenje, znanje ali izkušnje, vabim, naj ga posredujejo Zvezi čebelarskih društev Slovenije (uredniški odbor) ali meni osebno. Predvsem to vabilo velja za tiste čebelarje, ki ste v minuli sezoni že preizkušali čebelarjenje z lésico na podlagi mojih dosedanjih sporočil, opisov in fotografij.

Iz tuje literature

ČEBELJI PRIDELKI IN NJIHOVA UPORABA

Čebelji pridelki so eden najpomembnejših prispevkov k človeški civilizaciji in njenemu gospodarskemu razvoju. Najbolj znan čebelji pridelek je med. Menda je že Plinij v starem Rimu zapisal: "Vsako jutro spij kozarec medu in jabolčnega kisa, to te očisti in pomaga k dobremu zdravju." Mohamed, utemeljitelj islama, je rekel: "Med je zdravilo za vse bolezni." Že leta 400 pr. n. št. so grškim atletom za napitek dajali med, Egipčani pa so med uporabljali za balzamiranje svojih vladarjev.

Kraljica iz Sabe in Kleopatra sta za svojo lepoto uporabljali ličila, narejena iz medu. Tudi danes velike kozmetične hiše uporabljajo med za izdelavo svojih preparatov. V ljudskem zdravilstvu se med uporablja za zdravljenje kožnih alergij, opeklin in okuženih ran.

Decembra 1985 je dr. Michael Bulman v Britanski čebelarski reviji pisal, da so že v srednjem veku uporabljali med kot sterilno sredstvo pri kirurgiji.

Zaradi odlične sestave dobrega okusa in molekularne stabilnosti med že dolgo uporabljajo v različnih desertih, kruhu in pitah. Harriet Grace je nekoč dejal: "Če kuhar hočeš biti znan, v receptih medu bodi vdan".

Prihodnost medu je v širitvi tega naravnega sladila med ljudmi, ki zavestno skrbijo za svoje zdravje. V zdravstvu je veliko raziskav o medu kot mazilu za opekline. Medica je verjetno ena najstarejših znanih pijač. Izraz "medeni tedni" je nastal tedaj, ko so na svatbah postregli z medico, ki naj bi simbolizirala dolgo življenje in srečo. V vzhodni Evropi so cvetni prah, ki ga prina-

šajo čebele, najprej zbirali za verske obrede. Danes ga cenimo kot "super hrano", saj je zelo bogat z vitamini in ima 50 odstotkov več proteinov kot govedina. Atleti hvalijo njegovo energetsko moč. Raziskave kažejo, da dobro učinkuje tudi pri zdravljenju kroničnih bolezni prostate, tako da zmanjšuje vnetje. Ljudje, ki so alergični na cvetni prah, trdijo, da so manj občutljivi, če použijejo nekaj cvetnega prahu. Prihodnost cvetnega prahu je v trgovinah z zdravo hrano, saj vse več ljudi odkriva njegovo vrednost kot naravni dodatek k hrani.

Propolis ali "čebelja smola" je dobro znan ne samo čebelarjem. Njegovo moč pri celjenju ran je poznal že Hipokrat. Propolis je učinkovit proti celi vrsti bakterij, virusov in plesni. Grki menda iz propolisa in drugih sestavin izdelujejo celo parfum z imenom polyanthos. Propolis so uporabljali za lakiranje zlatih izdelkov in celo slavnih Stradivarijevih violin. V Mongoliji in Sibiriji so s propolisom mazali spodnji del sani. Kovači so iz njega delali zmes proti rjavenju.

Številne lepotilne kreme, pa tudi preparati za lase in masažo vsebujejo propolis. Prihodnost propolisa je v vse večji zavesti o pomembnosti zdrave hrane, posebno kot pastile pri vnetju grla in prehladih.

Največ neznanega in različnega pa se verjetno skriva v čebeljem strupu. Na kongresu Apimondie 1993 na Kitajskem smo na kliniki za apiteracijo v Pekingu videli, kako uporabljajo čebelje pike za lajšanje bolečin pri artritisu. Rezultati so bili očitni. Čebelji strup zmanjšuje vnetje sklepov. V Severni Ameriki Charles Mraz zbira čisti čebelji strup za farmacevtske družbe. Z očitnimi uspehi zdravi tudi multiplo sklerozo. Šele znanstvene raziskave pa bodo pokazale, v čem je prihodnost čebeljega stanja. Čebelji vosek že od nekdaj uporabljajo za izdelavo sveč, ki so jih včasih uporabljali predvsem pri verskih obredih. Med drugo

svetovno vojno je bil čebelji vosek pomemben za izdelavo bojnih sredstev, na primer za tesnenje granat, izdelavo za vodo neprepustnih stvari, platna, povoskanih kablov in jermenic in tudi v zobozdravstvu. Danes čebelji vosek največ uporabljajo v kozmetiki kot podlago za šminke in hladne kreme. Prav tako ni zanemarljiva tudi uporaba voska v hortikulturi (za cepljenje). Egipčansko tehniko slikanja z voskom (230 pr. n. št.) danes imenujemo tehnika batika. Vosek so uporabljali in ga še uporabljajo za pečatenje pisem.

Nekoliko osoljeno in na žaru popečeno čebelje gnezdo je posebna specialiteta v Južni Afriki. Ponekod kot hrano že prodajajo satje z medom (posebno v Aziji). Najhitreje pa se povečuje povpraševanje po matičnem mlečku. Največ na svetu ga izvozi Kitajska. Matični mleček je posebna hrana, ki jo proizvajajo delavke in z njo hranijo novo matico. Raziskave kri kokoših so pokazale, da so nesle veliko več jajc, če so jim v hrano dodajali matični mleček. Raziskave tudi kažejo, da matični mleček zmanjšuje holesterol. Matični mleček sicer dodajajo v številne zeliščne preparate. Uživanje teh povečuje vitalnost in zmanjšuje utrujenost.

In za konec še nekoliko manj oprijemljiv "proizvod". Ta si zasluži še veliko raziskav, čeprav je bilo o čebelah narejenih že več študij kot o kateri koli od 20 milijonov vrst žuželk. Čebele so nam pomagale razumeti zakonitosti opraševanja, sporazumevanja med vrstami, družbene organiziranosti, gradbenih struktur, struktur organske kemije, in ne nazadnje tudi definicijo "inteligence".

Vse to nam potrjuje veliko bogastvo in raznolikost medonosne čebele in njenih izdelkov.

Prevod: F. Jamnik, vir: American Bee Journal, junij 1994

ČZ NEKTAR z.o.o

Avsečeva 5

61000 Ljubljana

in

ZVEZA čebelarских društev Slovenije

Cankarjeva 3/II

61000 Ljubljana

Čebelarška zadruga in ZČDS sporočata, da zaradi premajhnega števila prijav za ocenjevanje kakovosti in sortnosti medu, ocenjevanja ne bo.

Zgodovina slovenskega čebelarstva

PRVO SLOVENSKO ČEBELARSKO DRUŠTVO

ODLOMEK

PAVEL ZALETEL

Lega nekega kraja, manjšega ali večjega območja ali države je tisti odločilni naravni dejavnik, ki daje kraju ali območju njegove temeljne naravne značilnosti, ki še kako vplivajo na življenje in delo tamkajšnjih ljudi.

Alpe – najvišje, najlepše in najbolj preučene evropsko gorovje, so domala na vseh straneh obdane z nižjim pogorjem in ravninami. V Sloveniji leži med alpskim svetom na severu in kraškim svetom na jugu ter Škofjeloško-polhograjskim hribovjem in Posavskim hribovjem obširna Ljubljanska kotlina. Osameli hribi in višje hribovje pa jo delijo na več delov. Najvišja, več kot 500 m visoka Radovljiško-blejska kotlina je še v okviru alpskega sveta. Njen zahodni del, Blejski kot, je zelo razgiban, vzhodni del pa se razširi v Radovljiško ravnino ali, kakor ji pravijo ljudje, v DEŽELO.

Prebivalci vasi v Deželi so bili podložniki različnih gospodstev. Velikosti zemljiških posesti so bile od cele hube do desetine hube. Veliko je bilo kajž in gostačev. Vse to kaže, da je bila zemljiška posest zelo razdrobljena. Le redko so bili lastniki dveh ali več hub. Deželani so se že od nekdaj ukvarjali s kmetijstvom,

živinorejo, vozarstvom in čebelarstvom. Med so uporabljali kot sladilo, iz čebelnjega voska pa so izdelovali sveče. V tem delu države se je razvil poseben način čebelarjenja, najnaprednejši v Evropi, zlasti ob koncu 17. in v začetku 18. stoletja. Kakor drugod po slovenskem ozemlju je bilo čebelarstvo tudi med Gorenjci zelo razširjeno in priljubljeno. Oblikovanost ozemlja in ostro podnebje pa sta med drugim zahtevala posebno čebelarjenje. Kmet je vedel, da za obilen pridelek sadja in številnih poljščin nujno potrebuje čebele. Ker v Deželi skoraj ni kraja, kjer bi čebele lahko vse leto brale medicino, so jih že od nekdaj prenašali, in če je bilo potrebno, celo prevažali. Posebno so bili znani prevozi na ajdo in hojo. Kadar je ajda dobro medila in so jo čebele temeljito oprasile, je imel kmet jeseni obilen pridelek in na njegovi mizi so bili pogosto ajdovi žganci in medeni štruklji. Največ sladkega pridelka je dajala prav ajda. Če so hoteli čebelarji pridelati veliko ajdovega medu, so morali do bere razviti močne čebelje družine. Pojavilo se je tudi vprašanje, kako povečati prostornino panja. Rešili so ga z nakladami, podkladami in prikladami h kranjiču. Če je bilo potrebno, so torej že tedaj uporabljali neke vrste nakladni panj. Ko je Janša začel poučevati čebelarstvo na Dunaju, je tja prenesel znanje gorenjskih čebelarjev, obogateno s svojimi spoznanji, izkušnjami in dosežki. Način čebelarstva, kakršnega je na Dunaj prenesel Janša, je bil pravzaprav na Kranjskem v navadi.

Ne trdimo, da je "Janšev" panj boljši kot panj s premičnim satjem, to gotovo ni, vendar je bil v marsičem edini tekmeč Langstrotovega panju. Verjetno je zlaganje v čebelnjakih primernejše za prezimovanje čebel v hladnem podnebju, pa tudi prevažati ga je brez dvoma lažje.

Janša je čebelaril v kranjskem panju, ki so

Slika z ovitka knjižice Janeza Meterca "Sveti Lovrenc nad Zabreznico". Predstavlja pogled z Blejskega gradu na Deželo, gre pa za neznanega avtorja – olje iz leta 1775.

ga naši čebelarji preizkušali že več stoletij. Kakor je bil kranjski panj novost za Dunajčane, ki so zvečine čebelarili v košnicah, tako je bilo zanje novo tudi prevažanje čebel na ajdovo pašo.

Janševo delo, predvsem pa njegova spisa zgovorno pričajo, da je bil v svojem čebelar-skem znanju daleč pred svojimi stanovskimi sodobniki, čebelarji s kranjiči pa daleč pred drugimi čebelarji.

Če vsemu temu dodamo še vpliv, ki ga je v tem obdobju imel s svojim poučevanjem Peter Pavel Glavar v Komendi pri Kamniku, nam postane pri organiziranju gorenjskih čebelarjev marsikaj še bolj razumljivo. Že med svojim službovanjem v Komendi – to je od 1744 do 1766 – je med drugim širil zamisel o vaških čebelarskih zadrugah. Še bolj se je za to ogreval na Lanšprežu, kamor se je preselil iz Komende. Trdil je, da posameznik – čebelar – lahko le v zadrugi doseže tiste cilje, ki jih sam ne bi zmoget, zmogli pa jih tudi ne bi čebelarji vasi ali soseske, če ne bi bili združeni v zadruge. Tudi številni čebelarji iz Dežele so pri Glavarju iskali nasvet in pomoč. Vse to ter vpliv Glavarjevega poučevanja čebelarjev je pripomoglo k ustanovitvi našega prvega čebelarskega društva. Leta 1781 so namreč čebelarji, povečini iz radovljiške, blejske in kamenske gosposke, ustanovili "družbo", imenovano čebelarska bratovščina. Sedež je imela v nakdanjem župnišču cerkve sv. Klementa na Rodinah pri Radovljici.

Kdaj se je pojavila prva zamisel o čebelar-ski bratovščini, ni znano, prav tako pa tudi ne prvotni namen organizacije. Poznejše razla-

ge o tem so bile pač prilagojene zagovorom ustanoviteljev pred gosposko. Organizatorji čebelarske bratovščine so namreč "spregledali" državni zakon, sprejet 17. avgusta 1771, 12. novembra 1773 pa natisnjen in poslan de-želnim glavarstvom po vsej monarhiji. Zakon je med drugim izrecno prepovedal vse vrste bratovščin, ki so zbirale denar za cerkvene po-trebe brez poprejšnje potrditve deželnega gla-varstva, in sicer zaradi tega, ker je bilo možno na navadnih cerkvenih računih zbrati denar poneveriti. Kot določa odredba, mora ustano-vitev vsake bratovščine dovoliti vladar, delo-vanje obstoječih pa pregledati in neustrezne razpustiti.

Od objave te odredbe naprej so po vsem cesarstvu začele delovati številne komisije, ki so množično razpuščale samostane in cerk-vene redove, še zlasti pa bratovščine. Samo na Kranjskem, to je v vojvodini Kranjski, so pregledali delo 396 bratovščin in jih večino tu-di razpustili. Ko je cesar Jožef drugi leta 1780 zavlada samostojno (prej je bil sovladar s svo-jo materjo Marijo Terezijo), je bila revizija cerk-venih in svetnih ustanov na vrhuncu. Najbolj vestno v vsej monarhiji so to delo brez dvoma opravljala gospostva na slovenskem ozemlju. Zakaj? V vseh deželah monarhije je oblastne in izvršilne naloge bolj ali manj opravljalo do-mače – narodno plemstvo, slovenskega plemstva pa od verskih vojn naprej skorajda ni bilo več. Vladalo nam je tuje plemstvo, ki je imelo kaj malo posluha za ljudske želje in po-trebe. Iz vrst meščanstva na novo nastalo plemstvo je sicer bilo slovensko, vendar se v tem obdobju še ni veliko ukvarjalo z opravlja-njem državnih poslov.

V takšnih političnih razmerah je bila usta-novljena rodinska čebelarska bratovščina. Or-ganizator in pobudnik zanjo je bil rodinski be-neficiat Jakob Neboiski, tudi sam čebelar. Pri ustanovitvi bratovščine so mu med drugim po-magali duhovnik in katehet Sigmund Auers-perger, Matija Jelovšek in Anton Mulej, zad-nja oba čebelarja. Pobudniki so leta 1781 do tedna pred veliko nočjo pridobili na območju od Mojstrane do Škofje Loke in od Bohinja do Tržiča 397 članov.

V Zg. Savski dolini sta bila organizatorja jeseniški župnik in beneficiat Feliks Adelman iz Koroške Bele. Člani so se delili v dve skupi-ni. Na tiste, ki so bili pripravljeni plačevati let-no članarino 18 krajcarjev, in na tiste, ki so na leto plačali le po 7 krajcarjev. Zadnjih je bilo

Cerkev sv. Klementa na Rodinah, v kateri je bila oklicana in preklicana naša prva čebelarska orga-nizacija.

264 in so bili po vsej verjetnosti le neke vrste podporni člani. Doma so bili iz Rodin in okoliških vasi. Med njimi pa so bili v večini verjetno čebelarji s celotnega območja. Že pred vpisom je vsakdo zvedel za pravila in program bratovščine. Pravila so dobili v Radovljici, organizatorji pa so jih prilagodili svojim potrebam.

Dolžnosti članov sta bili:

– plačevati 18 oziroma 7 kr. "članarine" na leto,

– da se vsako leto na žegnansko oziroma belo nedeljo redno udeležujejo letne čebelar-ske slovesnosti v rodinski cerkvi.

Pravice so obsegale:

– član dobi vsako leto ob čebelar-ski slavnosti večjo ali manjšo svečo – odvisno od višine prispevka,

– za vse člane se bodo brale štiri svete maše na leto,

– vsak član lahko iz čebelar-ske bratovščine izstopi kadar koli hoče.

Za vse člane enako pa je veljal ukrep izključitve, če tri leta niso plačevali članarine.

Ker so pravila sporočali le ustno, je vprašanje, ali niso morda obsegala tudi členov o čebelarstvu in čebelarjenju.

Bratovščina je bila ustanovljena na veliko-nočno soboto, to je 14. aprila 1781. Ta dan so se organizatorji in nekateri člani pred mašo zbrali v cerkveni hiši na Rodinah ter ustanovili čebelar-sko bratovščino. Hkrati so dokončno sprejeli program za veliko čebelar-sko slavo, ki so ga vsako leto na belo nedeljo prirejali v

rodinski cerkvi. Vse to je še isti dan pri maši s prižnice oznanil beneficiat Nebois, ponovil pa ga je tudi prihodnji dan pri maši.

Rodilo se je prvo slovensko čebelar-sko društvo; imelo je svoj sedež, svoje vodstvo, popisane člane, pobrano članarino in svoja pravila. Vse, prav vse, kar mora imeti neko društvo tudi zdaj, da lahko obstaja kot društvo, vendar pri oblasteh ni bilo prijavljeno kot društvo. Zaradi tega so bili na novo ustanovljeni čebelar-ski bratovščini že ob ustanovitvi šteti dnevi obstoja. Če bi takrat, čeprav z zamudo, organizatorji na okrožnem uradu za Gorenjsko prijavili novo bratovščino in bi v svoja pravila vnesli le dodatek – če ga seveda že niso imeli – "ter skrbelo za razvoj in napredek čebelarstva", bi čebelar-ska organizacija obstala, in to ne glede na to, s čim bi se v resnici ukvarjala. Ne smemo pozabiti, kaj vse je cesarica Marija Terezija naredila za razvoj čebelarstva v svojih deželah. Ustanovila je državno čebelar-sko šolo /Janša/, ustanavljala pa je tudi kmetijske družbe – v Ljubljani leta 1767 – ki so skrbele tudi za pospeševanje čebelarstva. Da bi v avstrijskih deželah povzdignila in razširila čebelarstvo, je 8. aprila 1775 izdala celo čebelar-ski patent. Njen naslednik, cesar Jožef drugi pa je skušal narediti še več za kmetijstvo in s tem seveda tudi za čebelarstvo.

Kljub temu so se organizatorji čebelar-ske bratovščine odločili drugače in usoda bratovščine na Rodinah je bila dokončno zapečate-na.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Bolezni čebel

ZDRAVSTVENO VARSTVO ČEBEL NA 34. KONGRESU APIMONDIE

mag. MIRA JENKO-ROGELJ, mag. ALEŠ GREGORC in MAGDALENA VIDMAR

Delo 34. kongresa APIMONDIE v okviru komisije za bolezni čebel je bilo za veterinarje, ki smo se udeleževali razprav, zanimivo.

Že na začetnem plenarnem zasedanju so bila poudarjena poglobljena prizadevanja in nakazane smeri raziskovalnega dela na

področju bolezni čebel.

V ospredju zanimanja je bila problematika pojavljanja, diagnostike in zatiranja hude gnilobe čebelje zalege. Sem sodi tudi ugotavljanje spor *Bacillus larvae* v medu, o čemer je v zadnjih letih posredoval največ podatkov. Izumitelj te metode dr. Hansen iz

Danske. Predstavil je osem let (od l. 1986 do 1994) trajajoč poskus s 40-timi čebeljimi družinami, ki jih je okužil s sporami *B. larvae*. Zdrave čebelje družine je hranil z okuženim medom iz čebeljih družin, ki so kazale klinične znake gnilobe čebelje zalege. Pri poskusu se je izkazalo, da oboletost čebeljih družin ni neposredno odvisna od količine spor *B. larvae* v okuženem medu.

Po njegovem mnenju sta najpomembnejša dejavnika, zaradi katerih različna količina povzročitelja ne more sprožiti hude gnilobe čebelje zalege, odpornost čebel in različni apitehnični ukrepi.

C. Otten in W. Ritter sta poročala o hudi gnilobi čebelje zalege, ki je še vedno velik problem čebelarjenja v Nemčiji. V letih 1993 in 1994 so odkrili več kot 200 primerov bolezni, še vedno pa nimajo dovolj podatkov o vzrokih množičnih izbruhov bolezni. Poskusi pa so pokazali, da število družin v določenem čebelarstvu in način čebelarjenja vplivata na razvoj bolezni znotraj čebelarstva in v neposredni bližini.

Ho Kaikuang s Tajvana je skušal poiskati pglavlitne vzroke za večjo odpornost domače azijske čebele, *Apis cerana*, na ameriško gnilobo čebelje zalege. Azijsko in medonosno čebelo, *A. mellifera*, je okuževal s sporami in vegetativnimi bakterijami, in sicer prek hrane in z injiciranjem.

D. Message, B. V. Ball (Vel. Britanija) in I. C. Da Silva so predstavili bolezn zalege v Braziliji, kot se pojavljajo pri njihovi afrikalizirani čebeli, *A. mellifera*. Od leta 1983 tam ni bilo primera ameriške gnilobe čebelje zalege ali poapnele zalege. Na različnih območjih pa občasno izbruhne evropska gniloba. Največ škode jim povzroča virusna bolezen zalege. Domnevajo, da jo povzroča vrsta virusa mešičkaste zalege, imenovanega Thai. Ker je zalega okužena v celoti, močne družine propadejo v 15 do 30 dneh. Zaradi tega in zaradi neuspešnega zatiranja bolezni je opuščeno marsikatero čebelarstvo.

Največje število referatov in razprav navzočih o varozi potrjuje, da je ta bolezen eno najpomembnejših področij pri zdravstvenem varstvu čebel. Poleg raziskav biologije varoe in njem populacijske dinamike v čebelji družini so predstavili tudi ugotovitve o razvoju odpornosti *Varroa jacobsoni* na flu-

valinat. Razvoj odpornosti bakterij, zajedalcev in drugih povzročiteljev bolezni na različna zdravila je sicer v veterinarski medicini znan in dokaj pogost pojav.

Stalno opazovanje razmnoževalnega cikla varoe v pokriti zalegi omogoča uporaba prozornih celic iz polistirola. V. jacobsoni odlaga jajčeca na vrh celice, da jih razvijajoča se čebelja buba ne bi poškodovala. Ko pršica postane lačna, se spusti na izbrano prehranjevalno mesto na čebeli. Ko se nahrani, zapusti čebelo in se ustavi na odlagališču iztrebkov na celični steni. Tam se oplodi 90 odstotkov mladih varoj. Ta opazovanja potrjujejo, da varoja za razpoznavanje v pokriti zalegi uporablja kemične spodbude. Švicarski znanstveniki so odkrili vrsto kemičnih snovi, ki privlačijo varoo v bioloških poskusih. Na tej osnovi bo možno izdelati posebne pasti za varoo.

Hoffmann, Buchler, Bienefeld in Urfer iz Nemčije so preučevali genetske vplive pri kranjski čebeli, *A. mellifera carnica*, na invadiranost (okuženost) z varoo. Od vseh kombinacij se je število pršic varoe najhitreje povečevalo pri heterozii. Ugotovili so, da genetske razlike med čebeljimi družinami temeljijo na pomožnih in maternalnih učinkih.

Egipčan M.O.A. El-Šaaravi se ukvarja z iskanjem naravnih snovi za zatiranje varoje. Tako je družine 15 minut, 4-krat s presledkom štirih dni, dimil s pelinom, nemško kamilico in v teh družinah je bila okuženost z varojo 46-odstotna, pri primerjalnih, nezdravljenih družinah pa 75-odstotna.

Italijani so že leta 1993 poročali o neučinkovitosti fluvalinatnega pripravka apistan v boju proti varoji. Na kongresu so svoje hipoteze utemeljevali v dveh referatih. Testiranja varoje z območij, na katerih fluvalinat ni več učinkovit, so pokazala, da je LD₅₀ (letalna koncentracija, pri kateri je smrtnost populacije varoj 50-odstotna) pri taki populaciji 25–30-krat večja. Varoje, ki so preživele zatiranje s fluvalinatom, so odpornejše tudi proti flumetrinu in akrinotrinu. Obe omenjeni kemični substanci sta tako kot fluvalinat iz skupine sintetičnih piretroidov.

Študijo o zmanjšani učinkovitosti apistana na mejnem območju z Italijo so predstavili tudi prof. Faucon, Drajudel in Cecile Fleche iz Francije.

Uporaba komercialnih sintetičnih pripravkov je sicer zmanjšala škodo zaradi varoze, vendar vse pogostejša uporaba pušča ostanke v vosku in medu. Poleg tega pa se povečuje odpornost varoj na zdravila. Švicarji so predstavili integrirano varstvo čebel pred varojo brez uporabe obstojnih akricidov. Biotehnološke ukrepe in uporabo organskih kislin pri zatiranju varoje bomo predstavili v prihodnji številki.

Skrb zbujajoči so rezultati raziskav o ostankih zdravil v čebeljih pridelkih pri uporabi različnih metod zdravljenja, predvsem varoje čebel.

Avstrijec Moosbeckhofer je opozarjal na ostanke fluvalinata v vseh vzorcih voska iz tistih družin, pri katerih so enkrat na leto vse od leta 1988 uporabljali apistan. Če je bil med zdravljenjem v panju tudi propolis, je celo ta vseboval 37 ppm fluvalinata.

Kljub pravilni uporabi apistana se je iz-

kazalo, da se po desetih letih uporabe ne moremo več izogniti fluvalinatnim ostankom v vosku.

Po navedbah dr. Ritterja so se posamezni nemški čebelarji že lotili topljenja voska v svojih topilnicah, da v satju ne bi imeli ostankov tega sredstva.

Na kongresu smo s posterji o boleznih čebel sodelovali tudi Slovenci. Predstavili smo pet posterjev.

Vidmar, Sedej in Bidovec so predstavili raziskavo medonosna čebela kot bioakceptor za plinske fluoride v okolju, Gregorc o vplivu fumagillina na zmanjšanje nosenosti čebel v plemenilnikih, Strmole o razširjenosti boleznih čebel na območju Obale, Ličen o naravnem zatiranju čebeljih bolezni, Javornik, Gregorc, Jelenc, Jenko-Rogelj in Vidmar pa o veterinarsko-svetovalni službi v Sloveniji.

OBVESTILA ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

LETNA ČLANARINA ZČDS ZA LETO 1996 JE 4.000 SIT

Članarino ZČDS plačajte skupaj z društveno članarino blagajniku vašega društva. Ob plačilu članarine boste brezplačno prejeli 12-stranski barvni koledar.

ZČDS

O ZBIRANJU ČLANARINE ZA LETO 1996

Izvršni odbor Zveze čebelarskih društev Slovenije je na svoji seji, 7. oktobra letos, določil članarino za leto 1996. Ta je 4.000 SIT. **Nespremenjena tolarska članarina naj bi veljala od novembra 1995 do februarja 1996.**

Članarina za leto 1996 je znatno višja od letošnje zaradi odloka Banke Slovenije o znižanju obrestnih mer, saj bomo od vezanih sredstev namesto načrtovanih dveh milijonov tolarjev dobili le 500.000 SIT, ter zaradi povečevanja stroškov poslovanja (tiska, PTT, elektrike, plina itd.). Slovenski čebelar pa bo izhajal na boljšem papirju in z več barvnimi stranmi.

Vodstva čebelarских organizacij prosimo, da čimprej (najpozneje pa do 15. februarja 1996) zberejo članarino za leto 1996 in jo nakažejo na račun ZČDS, št. 50101-678-48636 ali jo prinesejo na Cankarjevo 3 v Ljubljano, vsak delavnik, razen sobote, od 7. do 14.30.

Blagajnikom čebelarских organizacij bomo poslali 12-stranske stenske koledarje z barvnimi slikami in prostorom za zapiske. Koledarje naj brezplačno razdelijo vsem **plačnikom članarine ZČDS za leto 1996**. Poleg te ugodnosti imajo člani pravico do enega brezplačnega oglasa ali reklame v Slovenskem čebelarju na leto, kupijo lahko cenejšo embalažo za polnjenje medu, potrudili pa se bomo tudi, da bodo lahko kupili precej cenejši sladkor za krmljenje čebel. **Kdor bo izrabil vse ponujene ugodnosti, bo gotovo večkratno povrnil stroške za plačano članarino ZČDS.**

Vodstva čebelarских organizacij prosimo, da čimprej organizirajo občne zборе in zberejo članarino.

Vsem blagajnikom, tajnikom in poverjenikom se v imenu organov ZČDS že vnaprej zahvaljujemo za požrtvovalno delo in ves trud pri zbiranju članarine in podatkov.

PA ŠE NOVOST!

Da bi v našo organizacijo vključili čimveč novih članov, je izvršni odbor sklenil, da imajo člani ČD pravico do 20-odstotnega popusta pri plačilu članarine ZČDS za vsakega novega člana, ki ga pridobijo v polnopravno članstvo ZČDS. Za nove člane v letu 1996 naj nam torej blagajniki nakažejo po 3.200 SIT, 800 SIT (20 odstotkov članarine) pa izplačajo tistemu, ki je novega člana pripeljal. Večje članstvo – nižja članarina!

ZČDS

PRED OBČNIMI ZBORI

Čebelarska društva, ki nameravajo na svoje občne zборе povabiti funkcionarje Zveze čebelarских društev Slovenije, seznanjamo z naslovi članov izvršnega odbora ZČDS. Na občni zbor povabite tistega člana izvršnega odbora ZČDS, ki zastopa vašo regijo!

- *Koroška regija:* **Ivan Hriberšek**, Heroja Iršiča 4, 62380 Slovenj Gradec,
- *Ljubljanska regija:* **Marko Debevec**, Čuža 7, 61360 Vrhnika in **Stanko Hajdinjak**, Mlinska pot 32, 61231 Črnuče,
- *Notranjska regija:* **Robert Kovačič**, Gregorčičeva 23a, 65250 Ilirska Bistrica,
- *Obalno-kraška regija:* **Renato Starc**, Vena Piloni 2, 66000 Koper,
- *Podravska regija:* **Darko Korošec**, Ul. heroja Tomšiča 4, 62000 Maribor in Alojz Solina, Markovci 31a, Markovci,
- *Pomurska regija:* **Koloman Korpič**, J. Kramarja 17, 69000 M. Sobota in Ernest Toplak, Dobrovnik 282, 69223 Dobrovnik,
- *Posavska regija:* **Branimir Vodopivec**, Dol. vas 37, Krško,
- *Primorska regija:* **Marjan Bratina**, Cankarjeva 15, 65000 Nova Gorica,
- *Zasavska regija:* **Štefan Brvar**, Gabrsko 33, 61420 Trbovlje.

ČEBELARSKIM DRUŠTVOM PRED OBČNIMI ZBORI – VOLITVE 1996

Na občnem zboru Zveze čebelarских друstev Slovenije, ta bo predvidoma aprila 1996, bo potekel štiriletni mandat izvoljenim članom izvršnega in nadzornega odbora, častnega razsodišča in predsedniku ZČDS.

Izvršni odbor ZČDS je na svoji 13. seji, 7. 10. 1995, imenoval koordinacijski odbor (sestavljajo ga Anton Rems, Janez Poklukar in Rado Remšak), ki bo usklajeval predvolilne dejavnosti in skrbel za kar najboljšo informiranost čebelarjev in čebelarских друstev o kandidatih. Čebelarje in vodstva društev prosimo, da na sestankih in občnih zbora obravnavate delo funkcionarjev, ki vas zdaj zastopajo v organih Zveze, ali morebitne nove kandidate, ki jih želite izvoliti namesto zdajšnjih.

Ker se je na omenjenem sestanku izvršnega odbora zdajšnji predsednik Zveze g. Marjan Skok odpovedal vnovični kandidaturi, bomo na občnem zboru izvolili novega predsednika. Prosim vas, da čimprej predlagate imena novih kandidatov, najpozneje pa do konca tega leta. Predloge pošljite koordinacijskemu odboru naše Zveze, le-ta pa bo kandidatu poslal obrazec izjave o sprejemu kandidature in ga pisno zaprosil, naj pripravi kratek program vodenja Zveze. Program bomo skupaj z njegovim kratkim življenjepisom objavili v prvih številkah Slovenskega čebelarja prihodnje leto. Le tako bodo člani in prek njih delegati na občnem zboru lahko izvolili najprimernejšega kandidata za predsednika ZČDS v prihodnjem štiriletnem mandatu. Enako velja za kandidate za izvršni in nadzorni odbor ter častno razsodišče.

Društva, ki bodo predlagala kandidate, bodo svoje predloge uskladila na regijskih posvetih, ki jih bomo skupaj s člani izvršnega odbora pripravili novembra in decembra letos. Na posvetih se bomo poleg volitev pogovorili še o drugih žgočih čebelarских problemih.

ZČDS

NAJPOMEMBNEJŠI SKLEPI S 13. SEJE IZVRŠNEGA ODBORA ZČDS

prof. JANEZ MIHELICH

Izvršni odbor Zveze čebelarских друstev Slovenije je imel svojo 13. sejo 7. oktobra 1995 v Ljubljani. Sejo je vodil predsednik ZČDS Marjan Skok. Izvršni odbor je bil kljub slabi udeležbi članov sklepčen. Sprejel je nekaj sklepov, pomembnih za nadaljnje delo Zveze.

Najprej so potrdili zapisnik in sklepe prejšnje seje. Nato je tajnik Milan Runtas poročal o uresničevanju sprejetih sklepov. Komisija za ČIC je, po sklepu skupščine ZČDS leta 1994, pripravila besedilo za razpis o zamenjavi, prodaji ali idejni rešitvi za namensko dograditev ČIC. Razpis je bil objavljen v javnih občilih in Uradnem listu RS. Poročal je tudi o seji komisije za ČIC, ki se je sestala 28. 9. 1995 in pregledala ponudbe v zvezi z razpisom. Do razpisanega roka so prispele štiri zapečatene ovojnice, ki jih je v navzočnosti ponudnikov odprla in pregledala komisija za ČIC (Stanislav Hajdinjak, Marjan Debelak in Milan Runtas). Najugodnejša je bila ponudba podjetja Spectra, d.o.o., iz Mengša, saj je za nakup stavbe ČIC na Brdu pri Lukovici ponudila 26 milijonov SIT oziroma več od razpisanega zneska. Naslednjo ponudbo sta skupaj poslala Franc Kersnik in Boštjan Blatnik in ponudila 17,5 milijona SIT (oziroma 210 tisoč DEM), SKB nepremičnine, d.o.o., pa je ponudila 15,5 mi-

lijona (185.000 DEM). Četrto ponudbo je poslalo podjetje M Forma, d.o.o., iz Ljubljane in ponudilo pripravo projekta oziroma razvojno študijo za dokončanje objekta. Dopis ne vsebuje finančne ponudbe.

Izvršni odbor je sklenil, da bo ZČDS najela odvetnika, ki naj bi pripravil vse potrebno za sklenitev najugodnejše pogodbe za ZČDS s prvim ponudnikom, o vseh preostalih različicah pa naj bi sklepali naknadno. Prvi ponudnik mora za zavarovanje posla položiti varščino v višini 10-odstotne vrednosti kupnine.

Sledilo je poročilo g. Runtasa o delu tajništva med sejama. Nato je predsednik Skok poročal o udeležbi delegatov Zveze na kongresu Apimondie v Lozani v Švici in poudaril, da je Zveza nastopila na kongresu v skladu s svojimi finančnimi možnostmi. Uradna delegata sta na kongresu sodelovala le tri dni od petih, kajti Zveza od pristojnega ministrstva ni dobila finančne podpore za njuno udeležbo. Vse dneve sta se delegata udeleževala več prireditev kongresa, največ časa pa sta seveda prebila v slovenskem razstavnem paviljonu in na sejah organov Apimondie. Med drugim sta se s tajnikom svetovne čebelarске organizacije pogovarjala o našem nadaljnjem sodelovanju. Zadnji

dan kongresa je slovensko čebelarstvo organizacijo zastopal dr. Janez Poklukar, predvsem na sklepi slovesnosti. Predsednik Skok je menil, da sta predstavnik ZČDS dobro opravila svoje delo, s tem pa se je strinjal tudi izvršni odbor. Ker je ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v posebnem dopisu očitalo ZČDS nekatere pomanjkljivosti pri predstavitvi Slovenije (zlasti odsotnost njenih predstavnikov na sklepi slovesnosti), je izvršni odbor ugotovil, da se je to zgodilo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, oziroma nerešene financiranja udeležbe uradnih delegatov ZČDS. Zveza bo zato ministrstvu vljudno odgovorila in argumentirano zavrnila omenjene trditve. Vsekakor pa drži, da so se kongresa s finančno podporo ministrstva vse dni udeleževali tudi drugi predstavniki iz Slovenije, tako npr. iz ministrstva za kmetijstvo inž. Mojmir Jericijo, opazovalec gozdnega medenja Pavle Zdešar, vodja projekta Andreja Krivina in predstavnik KIS dr. Janez Poklukar, vsi pa bodo verjetno v svojih poročilih navedli, kakšne so bile njihove naloge oziroma dejavnosti na kongresu.

O polletni uresničitvi delovnega in finančnega načrta je nato poročal tajnik Milan Runtas. Najpomembnejše je, da se stroški poslovanja povečujejo, dohodki od obresti pa znižujejo. Ker so bili ti v

preteklosti pomemben vir sredstev ZČDS, zdaj kaže, da bo Zveza poslovno leto končala s približno 3 milijone SIT primanjkljaja. (Polletno finančno poročilo v celoti objavljamo ob koncu poročila.)

Glede na finančni položaj ZČDS je izvršni odbor nato določil višino članarine za člane ZČDS za prihodnje leto, in sicer 4.000 SIT. Vzroke za precejšnje podražitev bo članstvu pojasnilo vodstvo ZČDS. S članarino bo ZČDS prihodnje leto v celoti poravnala poslovanje.

S pogoji, ki jih je Ministrstvo za kmetijstvo predpisalo v pogodbi o načinu razdeljevanja regresa za krmni sladkor, se člani izvršnega odbora niso strinjali ne na pisni in ne na redni seji, zato so pogoje z večino glasov zavrnili. Še naprej pa bo ZČDS skušala na Ministrstvu za kmetijstvo doseči omilitev "neživiljenjskih zahtev" in podaljšanje roka za razdeljevanje regresa za sladkor. O rezultatih bomo obvestili vodstva društev in čebelarje.

Člani izvršnega odbora so nato sprejeli še nekaj sklepov, pomembnih za redno delo ZČDS, imenovali so inventurno komisijo in določili koordinacijski odbor za volitve za predsednika ZČDS in člane izvršnega odbora leta 1996 ter sklenili, da bo sestanke po regijah pripravila ZČDS, koordinirali pa člani izvršnega odbora zadolženi za posamezne regije.

POLLETNA REALIZACIJA FINANČNEGA NAČRTA

Prihodki	Real. 1/2 95	Načrt 95	Indeks
- članarina 6540x2550	16,677.000	16,575.000	100
- presežek 94	2,062.700	2,062.700	100
- od lastne dejavnosti ZV	2,019.000	5,700.000	35
- obresti	450.000	1,800.000	25
- KIS	2,652.000	5,120.000	52
Skupaj	23,860.700	31,120.000	76
Odhodki			
- SC, poštšina, koledar	4,780.300	8,665.000	55
- ptt, faks	53.980	180.000	17
- potni stroški (dnevnice, sejnine)	465.800	1,590.000	28
- avtorski honorar, bruto	727.500	2,100.000	34
- pogodbe, bruto	1,251.300	2,200.000	57
- plače, regres, bruto	4,098.000	7,800.000	52
- izdatki (elektrika, plin, material)	5,107.600	6,460.000	84
Skupaj	16,475.480	29,195.000	56

Obrazložitev:

- Prihodki ne bodo dosegli načrtovanih prihodkov v tem letu, predvidoma v naslednjih postavkah: obresti bodo zaradi odloka Banke Slovenije (sprejet marca 1995) nižje za približno 1,3 milijona in tudi indeks gibanja prihodkov iz lastne dejavnosti (prodaja nalepk, kozarcev, literature) ne kaže na to, da bo načrt uresničen.

- Stroški tiskanja in izdajanja Slovenskega čebelarja in koledarja so se zaradi višje cene (povečan obseg barvnega tiska) od predvidenih 0,82 DEM za izvod leta 1994 povečali na 1,25 DEM leta 1995, to pa pomeni za 1,5 milijona višje izdatke. Indeksa bruto plač in bruto pogodb sta tudi višja od 50 odstotkov za to namenjenih sredstev v prvem polletju, in sicer zaradi 15-odstotnega zvišanja neto plač konec septembra 1994 in izplačila regresa. Po tem datumu nobenih izplačil nismo povečevali. Pri obeh postavkah pričakujemo skupaj približno 400 tisoč SIT primanjkljaja. Nepredvideni stroški so bili tudi pri organizaciji razstave in seminarja v Polju (218.000 SIT), plačilu TV oddaj na MMTV (171.000 SIT), zakupu razstavnega prostora in udeležbi na kongresu Apimondie.

Tako sklepamo, da bomo poslovno leto zaključili s približno tremi milijoni primanjkljaja.

VETERINARSKI ZAVOD SLOVENIJE

obvešča čebelarje, pri katerem veterinarju-specialistu na svojem območju lahko dobijo odgovore na vprašanja s področja bolezni čebel in čebelarjenja, epizootiološkega menimuma in higienskega pridobivanja čebeljih pridelkov. Veterinarji-specialisti za zdravstveno varstvo čebel iz sedmih območnih enot (OE) so vključeni tudi med predavatelje. Čebelarjem pomagajo preprečevati, zatirati in zdraviti čebelje bolezni, opravljajo pa tudi sistematične preglede po terenu in vse z zakonom predpisane dejavnosti ob morebitnem izbruhu kužnih bolezni. To so:

OE NOVA GORICA, Pri hrastu 18, 65000 Nova Gorica,
IVO PLANINC, dr. vet. med., tel.: 065/27-311 (primorska regija);

OE NOVO MESTO, Cesta herojev 78, 68000 Novo mesto,
JOŽE GABROVŠEK, dr. vet. med., tel.: 068/324-488 (dolenjsko-posavska regija);

OE CELJE, izpostava Šentjur pri Celju, Leona Dobrotinška 14, 63230 Šentjur pri Celju,
DRAGO GORUČAN, dr. vet. med., tel.: 063/741-644 (celjska regija);

OE MARIBOR, Šentiljska 109, 62000 Maribor,
VIDA LEŠNIK, dr. vet. med., tel.: 062/224-128 (mariborska regija);

OE MURSKA SOBOTA, Lendavska 27, 69000 Murska Sobota,
JOŽE MATAVŽ, dr. vet. med., tel.: 069/21-991 (prekmurska regija);

OE KRANJ, Iva Slavca 1, 64000 Kranj,
JANEZ JELENC, dr. vet. med., tel.: 064/221-063 (gorenjska regija);

OE LJUBLJANA, Cesta v Mestni log 47a, 61000 Ljubljana,
mag. MIRA JENKO-ROGELJ, dr. vet. med., tel.: 061/125-63-20, 126-24-48 (ljubljska regija).

DEVETDESETI ROJSTNI DAN BOROVNIŠKIH ČEBELARJEV

Novembra lani smo sklenili slovesno zaznamovati 90-letnico čebelarjev iz Borovnice. Tako smo v kulturnem tednu borovniške občine na odprtem dnevu tamkajšnje šole pripravili našo proslavo in razstavo.

Začeli smo s slovesno sejo 20. maja, na njej pa je predsednik čebelarskega društva

gospod Tone Rahne na kratko opisal zgodovino borovniških čebelarjev. Seje so se udeležili predstavniki čebelarskih društev, častni gost prof. Edi Snegačnik pa je pripravil tudi kratko predavanje o delu, problemih in težavah slovenskih čebelarjev. Borovniški župan Andrej Ocepek je čebelarjem podelil prvo občinsko plaketo. Celoten program pa je popestril pevski zbor aktiva kmečkih žena. Starejšim zaslužnim članom smo podelili Janševa priznanja, priznanja pa so prejeli tudi mladi čebelarji borovniškega krožka. Ta sicer že trinajst let povezuje šolo s čebelarji. Ti so se ravnateljici šole gospe Danici Hanžel tudi zahvalili, ker je z velikim razumevanjem ponudila prostor za proslavo in razstavo.

Čebelarska razstava je trajala dva dni v okviru razstave dejavnosti šole. Zanimanje zanjo je bilo zelo veliko, posebno v nedeljo. Prikazovala je čebelarjevo delo v celoti, stare in nove panje, pridobivanje voska, izde-

Častni gost na proslavi je bil prof. Edi Snegačnik, ki je spregovoril o bodočih nalogah slovenskih čebelarjev. Foto: L. Struna

Pevski zbor aktiva kmečkih žena iz Borovnice je zapel prisotnim nekaj slovenskih ljudskih pesmi. Foto: L. Struna

lavo satnic in vrsto drugih zanimivih čebelarških pripomočkov.

Aktiv kmečkih žena pa je razstavo popestril s svojimi kulinaričnimi dobrotami, ki so bile tudi na pokušino.

Drugi del čebelarskega slavlja je bil me-

sec dni pozneje na kresovanju, sklenili pa smo ga julija, ko smo pri našem čebelarškem kolegu gospodu Lenarčiču v Laščah pri Borovnici pripravili prijeten piknik in tako končali ta naš veliki čebelarski jubilej.

Ljubo Struna

PRIJETEN IZLET ČLANOV ČD GROSUPLJE NA PRIMORSKEM

ANTON KOLENC

Da se grosupeljski čebelarji radi učimo in tudi poveselimo, smo dokazali tudi letos, saj smo se 26. avgusta odpravili na Primorsko. Izleta se je udeležilo 76 čebelarjev in njihovih žena, tako da smo se od doma odpeljali kar z dvema avtobusoma.

Izlet smo načrtovali že v našem letnem programu dela za to leto. Čebelarski izlet

namreč označuje tudi konec čebelarske sezone, saj paš povečini ni več, pred nami pa je le še krmljenje čebel za zimo. Letos smo se odločili obiskati primorske čebelarje, inž. Šivica pa smo prosili, naj bo naš vodič po bližnjih krajih. Našo prošnjo je sprejel, mi pa se mu za to najlepše zahvaljujemo. Najprej smo se ustavili v Kobjeglavi, kjer je zna-

Vodstvo izleta, v sredini je predsednik društva g. Žnidaršič

Inž. Franc Šivic se je zelo trudil in je bil odličen vodič po Primorski.

Degustacija pršuta je zelo resna zadeva, kjer ni nihče manjkal. Zadovoljni pa so bili tudi delavci pršutarne, saj je danes vsak kupec dobrodošel.

na pršutarne, se tu okrepčali in poskusili njihov pršut. Naj povem, da tudi grosupeljskim čebelarjem zelo tekne. Seveda smo poskušali tudi primorska vina, sicer zelo znana po svoji kakovosti. Nekaj pršutov smo odnesli tudi s seboj, "za spomin". Degustacijo in ogled pršutarne je organiziral predsednik našega društva Janez Žnidaršič. Nato smo si ogledali zabojnike s čebelami inž. Franca Šivica na "škržatovi" paši. Večina je prvič videla mededečega škržata, o katerem smo že veliko brali v Slovenskem čebelarju. Čeprav letos paša na škržatu ni bila najboljša, so čebele nabrale dovolj za ozimnico. Od tam smo se odpeljali na Sveto goro, številni pa so bili na njej prvič. Vsi smo bili navdušeni nad lepoto tega koščka slovenske zemlje in tudi nad samo cerkvijo, ki je pravi spomenik z zelo burno zgodovino. Po kosilu v Šempasu smo si ogledali še galerijo in čebelarski muzej pri inž. Šivicu.

V galeriji so zanimive slike s čebelarskimi motivi, stari in novejši panji, čebelarsko orodje in še veliko zanimivega. Ob dobri kapljici smo se tudi razživelili in skupaj z ženo našega gostitelja zapeli nekaj domačih pesmi. Sicer smo se že med potjo krepčali z več kot dvesto sendviči, ki nam jih je priskrbel naš predsednik Janez Žnidaršič, naredile pa so jih naše žene dan pred odhodom. Sam je prispeval tudi več zabojev piva in sokov. Za ves njegov trud v dobro društva, njegovih članov in njihovih žena se mu zato vsi člani najlepše zahvaljujemo. Tako nam je pot proti domu hitro minila in ostal nam bo lep spomin na poučen in prijeten izlet, kakršnih si vsi člani še zelo želimo.

Še enkrat se zahvaljujemo tudi inž. Šivicu za zelo strokovno in požrtvovalno vodstvo po tem prelepem in s čebeljami pašami bogatem koščku naše domovine.

VESELJE MED ČLANI ČEBELARSKE DRUŽINE IZ RADENCEV

Čebelarska družina Radenci ima 24 članov. Čebelarimo s približno 510-imi čebeljimi družinami. Srečujemo se zlasti ob delovnih akcijah, na predavanjih in veselih družabnih srečanjih. Počasi uresničujemo program, ki smo si ga zastavili na letošnjem občnem zboru. Med redne delovne akcije sodi tudi čiščenje okolice doma, letos pa smo opravili tudi vsa popravila ter na novo pobelili zunanje in notranje stene doma. V

okviru izobraževanj smo se udeležili predavanj ZČD Gornja Radgona, ZČD Murska Sobota ter Veterinarskega zavoda Slovenije. Mlajši čebelarji pa radi prisluhnemo starejšim in bolj izkušenim čebelarjem naše družine, saj so nam ti vedno pripravljeni pomagati z nasveti. Naša stalna skrb je tudi zdravljenje čebel. Tudi letos smo vsem članom in okoliškim čebelarjem priskrbeli fluvalinatne paličice za zatiranje varoe. Po

Člani ČD Radenci na svojem tradicionalnem pikniku pred prenovljenim domom

pregledu vseh opravljenih del smo na enem od sestankov sklenili, da bi se lahko tudi skupaj povesečili. Tako smo se 12. avgusta skoraj vsi člani z družinami srečali na tradicionalnem "Čebelarskem pikniku". Čas nam je ob čebelarških pogovorih, novostih in šalah in pesmih kar prehitro minil.

Letos naj bi po programu čebelarjem prikrbela še sladkor ter čebele pripravili na zimo.

Z željo, da bi med in naše delo še naprej tako lepo tekla, vam pošiljam lep čebelarški pozdrav iz Radencev ob Muri!

ČD Radenci

SREČANJE S ŠTEFANOM VUČKOM NAJSTAREJŠIM ČEBELARJEM

Štefan Vučko iz Srednje Bistrice je najstarejši član čebelarške družine Črenšovci, saj je zakoral v osemdeseta leta.

Delo s čebelami mu je že v mladih letih prešlo v kri. Z njim je raste in se krepil v pravega in umnega čebelarja. Z leti je začel svoje znanje prenašati tudi na mlajše, saj je postal mentor čebelarškega krožka

na osnovni šoli v Bistrici. Čebelar Štefan Vučko ima danes več kot 30 panjev. Pri svojih čebelah preživi ves prosti čas. V pogovoru je povedal, da mu je bil pred leti prejšnji leseni čebelnjak zgorel, zato je novega sezidal iz opeke. Zdaj mu je lepo, saj je domala ves čas lahko pri svojih čebelah. Pred leti, ko je opravljal sezonska dela, mu je bilo hudo, ker je bil fizično ločen od čebel, čeprav je bil v mislih nenehno pri njih. In ves srečen se je vračal in končno tudi za stalno vrnil.

"Bojim se, da bo moj čebelnjak nekega dne propadel. Zdi se mi, da mojega dela mladi ne bodo nadaljevali, saj v družini za čebelarjenje ni zanimanja. Morda zato ne, ker čebelarstvo ni donosna dejavnost, zlasti v zadnjem času ne," je povedal.

Ob koncu nam je Štefan zaupal, s čim se še ukvarja: s kmetijstvom, zidarstvom, nadvse rad pa je igral tudi na klarinet in violino. Spomnil se je prijetnih trenutkov z gostij, na katerih je njegov ansambel skrbel za urne pete.

Jože Žerdin

FRANC KOROŠEC

Konec julija letos smo se sorodniki, prijatelji, znanci in čebelarji poslovili od vestnega in vzornega člana ČD Ptuj in prijatelja Franca Korošca.

Rojen je bil pred 68 leti na majhni kmetiji v Budini pri Ptuj. V mladosti se je izučil za mizarja. Dolga leta je služboval kot delovodja pri lesnem podjetju "Les" na Ptuj. Bil je splošno priljubljen, saj je imel za vsakega pripravljeno prijazno besedo.

Ker je bil mizar, si je svoje panje izdelal sam. Čebelaril je s 15 čebeljimi družinami. Tudi zdaj bodo čebele še naprej ostale na domačiji; zanje skrbel njegov brat Lojze, tudi sam čebelar.

V društvu je več let vestno in odgovorno opravljal dolžnosti blagajnika. Sicer pa je vsem čebelarjem rad pomagal z nasveti in se nesebično razdajal. Tako je bilo tudi na dan njegove smrti.

Rad je zahajal med čebelarje, se udeleževal čebelarških predavanj, družabnih prireditvev in letnih občnih zborov.

Čebelarji smo Franca na njegovi zadnji poti pospremili z društvenim praporom.

Ohranili ga bomo v lepem spominu kot dobrega prijatelja in sodelavca.

Zveza čebelarških društev Ptuj

MARJAN PREVALNIK

Sredi julija letos smo se svojci, sorodniki, prijatelji in člani Čebelarške družine Mežica na pokopališču Mirje v Mežici poslovili od našega člana Marjana Prevalnika, rojenega leta 1936.

Hudo nam je bilo, ko smo izvedeli, da smo izgubili dobrega prijatelja ter vestnega delavca in gospodarja naše družine. Tisti, ki delamo v odborih društev in družin, na-

mreč dobro vemo, kako težavno je pridobiti ljudi za neplačano delo. Marjan pa je bil eden od tistih, ki so vselej z veseljem poprijeli za delo, pa naj je šlo za vzdrževalna dela v našem čebelarškem domu ali za nabiranje prispevkov za srečelov, ki ga navadno prirejamo ob družabnih večerih. Za svoje delo je prejel tudi čebelarstvo priznanje.

Mežiški čebelarji ga bomo pogrešali kot vestnega in marljivega člana.

ČD Mežica

MARIJA BIZJAK

Letos poleti je tiho, skoraj neopazno odšla od nas dolgoletna blagajničarka Čebelarškega društva Ljubljana-Bežigrad, gospa Marija Bizjak. Njen pokojni mož France je bil med ustanovnimi člani našega društva in daljnjega leta

1957 me je kot mladega začetnika včlanil v ljubljansko čebelarstvo organizacijo. Dve leti pozneje je France nenadoma hudo zbolel. Na smrtni postelji ga je skrbelo, kaj bo s čebelami, ko jih bo moral zapustiti. Šele ko mu je žena Marija v solzah prisegla, da bodo čebele tudi po njegovi smrti ostale pri hiši, je potolažen za vedno zaspal. Takrat sem napisal svojo prvo osmrtnico za Slovenskega čebelarja.

Ker nista imela otrok, se je Marija z dušo in srcem oklenila moževih čebel. Vse proste urice je preživljala ob čebelnjaku in tam je nastala tudi marsikatera pesmica, ki je bila pozneje objavljena v Slovenskem čebelarju. Veselje do pesnikovanja je imela še od tedaj, ko je kot mlado dekle služila pri Otonu Župančiču.

V našem čebelarškem društvu je dolgo let vestno vodila blagajniške knjige. Imela je dobro, čuteče srce, zato so jo radi obiskovali zlasti čebelarji začetniki. Marsikomu je podarila njegovo prvo družino.

Toda njena dobrota ni bila namenjena samo čebelam in čebelarjem. Nema lokrat

sem ob priložnostnih obiskih našel v njenem skromnem stanovanju tudi po dve ali tri sirote, ki jih je sprejela v svoje varstvo. "Če človek potrka na vrata, ker nima kam položiti trudne glave, ga ne morem kar tako odgnati," je ponavadi v zadregi pojasnjevala svoje ravnanje. Toda bolj kakor ona sem bil v zadregi jaz, morda pa še kateri drugi obiskovalec. Koliko nas je, ki bi hoteli tako nesebično odpreti vrata ljudem z dna družbene lestvice in jim odstopiti celo lastno posteljo, kakor je to storila Marija?

O, da bi vsaj nekaj semena plemenitosti, ki si ga s svojim življenjem za druge ljudi sejala med nas, vzkliklo tudi v naših srcih. Hvala ti, Marija!

Franc Šivic

FRANC BENETEK

V tem letu je čebelarstva družina Hrastnik izgubila že drugega čebelarja. Pokojni Franc se je rodil leta 1906 v Hrastniku. Bil je tudi med ustanovitelji Čebelarstva družine Hrastnik, v njem pa je več let opravljал različne funkcije. Čebelariti je začel po letu 1945. Svoje čebele je prevažal na pašo tudi na Hrvaško. Tam se je srečeval z domačimi čebelarji in z njimi navezal prijateljske stike. Bil je zgleden, strokovno izobražen in priljubljen čebelar. Skrbel je za pravočasen nakup sladkorja v društvu in sodeloval pri graditvi društvenih čebelnjakov. Za njegovo dolgoletno uspešno delovanje v čebelarstvu ga je Čebelarsko društvo Hrastnik odlikovalo z odličji Anton Janša III. in II. stopnje. Zadnja leta je bil tudi častni član društva.

Za vsa njegova dela in uspešno čebelarjenje se mu hrastniški čebelarji iskreno zahvaljujemo.

Čebelarsko društvo Hrastnik

PETER JONKE

Junija letos smo se hrastniški čebelarji na dolgem pokopališču poslovili od našega člana, čebelarja Petra Jonkeja. Že kmalu potem, ko je začel čebelariti, se je Peter včlanil tudi v čebelarsko društvo in si zgradil prijeten čebelnjak. Bil je vesten član, to pa je dokazoval s svojo udeležbo na dru-

štenih sestankih ali predavanjih. Po značaju je bil skromen in tih, zelo rad pa je prisluhnil nasvetom in izkušnjam starejših čebelarjev. Če mu je dopuščal čas, je sodeloval tudi v delovnih akcijah pri društvenem čebelnjaku. Čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarsko društvo Hrastnik

FRANCI IPAVEC

Prejšnji mesec smo se čebelarji skupaj z gasilci, svojci in prijatelji na pokopališču v Komendi z več kot 20 praporji, med njimi štirimi čebelarskimi, poslovili od našega vestnega člana in praporščaka Fran-

cija Ipavca.

Pokojni Franci se je rodil leta 1932, čebelariti pa je začel pred tridesetimi leti. Čebelaril je z desetimi do dvanajstimi družinami v devetsatnih AŽ panjih. Bil je tudi eden od ustanovnih članov Čebelarske družine Komenda-Moste, član upravnega odbora in praporščak.

Svoje čebelarsko znanje je izpopolnjeval tako na strokovnih predavanjih kot pri svojih prijateljih-čebelarjih, hkrati pa ga je nesebično razdal tudi mlajšim čebelarjem.

Ostal nam bo v trajnem spominu kot prijatelj, na katerega se vedno lahko zanesesh, in kot eden najbolj strumnih praporščakov.

Kamnik, Čebelarska družina, Komenda-Moste

FRANC KEMPERLE

Marca letos smo se na mestnem pokopališču v Škofji Loki poslovili od čebelarja Franca Kemperleta.

Rodil se je leta 1903 na Češnjici pri Železnikih v Selški dolini v družini z dvanajstimi otroki. Čebelariti je začel leta 1947, najprej z 20 AŽ panji, pozneje pa jih je imel tudi po 80.

Za svoje delo je prejel odličje Anton Janša II. in III. stopnje.

Čebelarji ga bomo ohranili v prijaznem spominu kot dobrega prijatelja in sodelavca.

Čebelarska družina Škofja Loka

KAREL STROPNIK

Karel Stropnik se je rodil leta 1908 v Škalah pri Velenju. Stropnikovi so živeli na manjši a napredni kmetiji in na njej so bile čebele že po 1. svetovni vojni. Karel je že kot mlad fant začel pomagati pri čebelah in loviti roje po drevju.

Ko je odrasel, je pomagal drugim pri čebelah, med drugim tudi bratu v Hrastovcu. Ko se je poročil, je imel svoje čebele pri Briošniku v Škalah. Precej je sodeloval s

pokojnim g. Mlinškom, ki je bil duša in gonilna sila čebelarjenja na območju Velenja.

Samostojno je začel čebelariti leta 1928 s približno 30 družinami. Leta 1959 se je moral z družino preseliti iz porušenih Škal na Konovo in tja je preselil tudi svoje čebele.

Kot zidar je bil zaposlen v Rudniku Velenje, v letih krize od 1932 do 1937 pa tudi v Zabukovici. Vsa leta je uspešno čebelaril, razen zadnjega leta, ko mu je to preprečevalo slabo zdravje.

Spominjali se ga bomo kot pridnega čebelarja in dobrega prijatelja.

Čebelarska družina, Mlinšek Velenje

ČEBELJA drevesa – Evodia prodam, inf. (061) 372 174.

PRODAM večjo količino cvetnega prahu osmukanca, inf. (0608) 70 387 zvečer.

PRODAM cirkularko za izdelovanje panjev, inf. (061) 59 610.

PRODAM 12 zazimljenih čebeljih družin v Grajševih panjih, inf. (064) 331 623 ali (061) 868 143.

IZDELUJEM klasične LR panje in izboljšanje z utorom. V sezoni organiziram praktični tečaj čebelarjenja. Inf. in naročila (064) 64 397.

PRODAM čebelji vosek in zamenjam kostanjev med za akacijev ali cvetlični, možno tudi za sladkor. Telefon (068) 89 033

PRODAM dvajset praznih AŽ 9S panjev, izdelava Grom, po ugodni ceni. Začetnikom podarim po dva panja. Telefon (061) 222 955

NOVO NOVO NOVO NOVO

ČEBELARJI!

Obveščamo vas, da trgovina MEDEX v Krškem ne obratuje več.

Za vas in vaše čebele pa skrbimo v HRASTJU PRI CERKLJAH ob Krki v trgovini "NATALIJA".

Želimo se z vami spoznati in vam prisluhiti.

Informacije na telefon (0608) 69 251

**Trgovina in okrepčevalnica
"NATALIJA"**

Hrastje 1B, Cerklje ob Krki

CENE MEDU NA TRŽNICI, PRI ČEBELARJIH IN V TRGOVINAH

Cene medu na tržnici in doma pri čebelarjih so se v oktobru nekoliko povečale. *Cene medu so naslednje:* cvetlični med 500 SIT, kostanj 550 SIT, akacija 550 SIT, gozdni mešani 550 SIT, smreka 600 SIT in hoja 650 SIT. Čebelarjem svetujemo, da so pri oblikovanju cen medu čim bolj enotni. **Cene medu v trgovinah pa so se povečale. Cena sortnega medu je 768 SIT za kilogram.**

Urednik

PRODAJAMO kvalitetne PVC pokrove za kozarce:

- pokrov brez navoja, z navojem in s kratkim navojem
vse po 7,00 SIT

KOVINOPLASTIKA "ALOJZ VONČINA"

Godovič 169
Tel.: (065) 78-506

HITREJŠE TOČENJE MEDU!

Za vašo napravo vam izdelamo mikroprocesorski pogonski sistem, s katerim boste hitreje in natančneje izpraznili sate. Pogon vam omogoča točenje medu po vnaprej nastavljenem programu (čas, hitrost, pospeševanje in zaviranje). Trifazni električni pogonski motor s posebnim frekvenčnim pretvornikom in priklopom na enofazno omrežno napetost 220 V izpolnjuje vse vaše zahteve.

Preuredimo in popravimo vam tudi vse električne in elektronske naprave, ki jih uporabljate pri čebelarjenju!

UNIELECTRA d.o.o.

Podpeška c. 21
61351 Brezovica pri Ljubljani
tel.: (061) 654 218

Čebelarji – čebelarske družine

ČEBELARJI – LJUBITELJI NARAVE

Nudimo sadike AMORFE in KÜBLERJEVE
vrbe ter lepo cvetočih dreves EVODIJE
in KERLATERIJE!

Pošiljamo tudi po pošti!

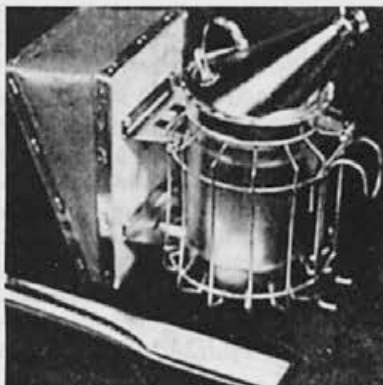
Tel.: popoldan (061) 59-610

NACE SOTLAR, Pšatnik 20,
61211 Šmartno pod Šmarno goro

KOVINSKA GALANTERIJA RAKOVEC

GUNCELJSKA CESTA 28/a
61000 LJUBLJANA
Tel.: (061) 51-076

NA ZALOGI IMAMO:

TOČILA ZA MED – AŽ + LR 3S Al.,
DB + LČR 3S Al., AŽ + LR 4S Al., DB + LR 4S Al.

KOŠI ZA TOČILA – AŽ + LR, DB + LR

Odtočne šture, gonila, stojala za odkrivanje satja, univerzalni kadičnik, zapahi krajši in daljši 2/2, LR sponke, zapah levi in desni, nosilec matične rešetke, sito dvojno in enojno, razstojišča AŽ za 7, 9, 10, 11, 12 satov, matične klešče, lovilec rojev AŽ - LR, ameriška razstojišča, univerzalne klešče za satnike, matične rešetke "Haneman", žica za žičenje satnikov.

NOVO – SMUKALNIKI
PRIPOROČAMO VAM NAKUP NAŠIH IZDELKOV PO KONKURENČNIH CENAH!

Čebelarji, nabavite si sodobno čebelarsko opremo pri proizvajalcu z dolgoletno tradicijo. Nudimo vam:

- vse vrste točil iz aluminijaste in nerjaveče pločevine z ročnim gonilom ali avtomatskim krmiljenjem
- stroje in pripomočke za odkrivanje satja v več izvedbah
- parne kuhalnike voščin
- posode za shranjevanje medu iz nerjaveče pločevine različnih dimenzij
- usipalnice in drugi čebelarski pribor

SE PRIPOROČAMO!

ANTON LOGAR, Zupanova 1, 64208 Šenčur,
tel.: (064) 41-663, 43-123

MIZARSTVO KRŽE – z dolgoletno tradicijo – VRHNIKA

Izdelujemo kakovostne AŽ panje po konkurenčnih cenah. Panji so iz kakovostnega smrekovega lesa in rogljičeni (cinkani). Satniki so iz lipovega lesa in vrtani za žičenje. Desetsatne AŽ panje lahko dobite takoj, za ostale vrste panjev tipa AŽ pa sprejemamo naročila.

FRANC KRŽE, Idrijska 3, 61360 Vrhnika, telefon (061) 751-317.

ZČDS IMA NA ZALOGI

CENIK UČIL IN OBRAZCEV

	Člani	Nečlani
OBRAZCI		
odličja A. Janše (vse stopnje)	2.500,00	
diplome – razne	35,00	
evidenčni list članstva	10,00	
 NALEPKA za kozarce z medom samolepilne	4,50	5,50
PRELEPKA – originalna polnitev	0,50	0,60
NALEPKA – zaščitna znamka	8,00	
REKLAMNI letak (100 kom)	60,00	72,00
EKOLOŠKI LETAK – varujte čebele (100 kom)	500,00	600,00
 LITERATURA		
Priročnik za začetnike	300,00	360,00
Zdravstveno varstvo čebel	680,00	850,00
Čebelarjeva opravila	1.200,00	1.440,00
Zreja matic	1.200,00	1.440,00
Mana iglavcev, napoved gozd. medenja	1.200,00	1.440,00
Mladi čebelar	1.200,00	1.440,00
 VIDEOKASETE		
Vzreja matic	2.000,00	2.400,00
Čebelarjenje	2.500,00	3.000,00

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo "Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko" leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarstev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992, fax: 126-13-35.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: inž. Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, prof. Pavle Zaletel, dr. Janez Poklutar, dipl. oec. Aleš Mižigoj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, dr. Janez Poklutar, mag. Mira Jenko-Rogelj, inž. Marjan Debelak in prof. Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič.

Lektorica: prof. Nuša Radinja.

Letna naročnina za nečlane je za leto 1995 2.950,00 SIT. Posamezna številka stane 300,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar, je 2.550,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 50.000,00 SIT, v sredini 30.000,00 SIT, pol strani 15.000,00 SIT, četrt strani 7.000,00 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (22/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja po 13. točki tarifne številke 3, za katere se plačuje 5-odstotni prometni davek.

Tiska tiskarna GEPARD – PACO, Koper – Ljubljana.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

Banka na svetovnem vzporedniku

Banka, ki je z vami po vsej Sloveniji.

In banka, ki vas spremlja po vsem svetu.

Zanesljiva, hitra, prijazna.

Poslujemo z občani in obrtniki, z velikimi in malimi podjetji. Za vsakogar imamo posebno ponudbo.

Pri nas dobite kreditno-plačilno kartico Eurocard, kmalu pa bomo začeli izdajati tudi druge, v svetu priznane kreditno-plačilne kartice.

Poslujemo z vrednostnimi papirji in opravljamo vse vrste borz-noposredniških poslov.

Po vsej Sloveniji smo namestili bančne avtomate, prek bankotela ali zelenega telefona pa dobite novice o svojem poslovanju in celotni bančni ponudbi. Z razvojem telebankinga bomo kmalu prišli tudi k vam domov.

Zares. Poslovanje z nami je iz dneva v dan bolj enostavno.

SKB banka pa ni le banka - prek svojih podjetij segamo tudi na področje poslovanja z nepremičninami in leasinga, investitorstva, sefov, depojev, dragocenosti in plemenitih kovin, razvoja elektronskih sistemov, investicijskih skladov, mednarodne in domače trgovine.

SKB BANKA D.D.

Informacije o celotni ponudbi SKB banke dobite v vseh naših enotah in na zelenem telefonu: 080 15 15.

Glavni pokrovitelj
slovenskih olimpijskih
reprezentanc

